

Tartu Ülikool
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
Ajaloo ja arheoloogia instituut
Uusima aja osakond

Hanna Kriiska

Süüria Araabia Vabariigi teekond kodusõjani ja Venemaa Föderatsiooni sõjalise sekkumise
põhjused

Bakalaureusetöö

Juhendaja: vanemteadur Vladimir Sazonov, PhD

Tartu 2016

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade Süüriast	5
1.1 Süüria geograafiline ülevaade ja usuline mitmekesisus	5
1.2 Süüria 20. sajandi esimesel poolel.....	6
1.3 Süüria Araabia Vabariik 20. sajandi teisel poolel	9
1.4 Süüria Araabia Vabariik 21. sajandil	20
1.5 Süüria kodusõda	24
2. Venemaa sõjalis-poliitilised huvid Süüria kodusõjas	27
2.1 Süüria Araabia Vabariigi ja Nõukogude Liidu sõjalis-poliitilised sidemed.....	27
2.2 Venemaa Föderatsiooni merevägi	29
2.3 Venemaa Föderatsiooni õhuvägi	32
3. Venemaa majanduspoliitilised huvid	33
3.1 Süüria Araabia Vabariigi ja Nõukogude Liidu majandus-poliitilised sidemed.....	33
3.2 Venemaa majandulikud huvid Süüria kodusõjas.....	34
4. Venemaa välispoliitilised huvid Süüria kodusõja valguses	36
Kokkuvõte	38
Kasutatud kirjandus ja allikad	40
Allikad	40
Kirjandus	44
Summary	53

Sissejuhatus

Süüria kodusõda on väldanud 2011. aastast saadik ehk nüüdseks juba üle viie aasta. Kuigi tegu on lokaalse sõjaga, ulatuvad selle mõjud üle terve maailma. Teated sõja arengutest, põgenevatest ja hukkunud inimestest on praeguseks saanud igapäevaseks uudistetulva osaks. Ajakirjanduslikus müras läheb aga kaduma ajaloo ja ühiskonnaga riik.

Kuidas üldse jõudis Süüria kodusõjani? Selleks, et paremini mõista Süüria Araabia Vabariigi toimuvat ja riigi olevikku, on vaja tunda sealset minevikku. Viimase sajandi jooksul on Lähis-Ida regioonis põrkunud erinevate riikide (Türgi, Venemaa, USA, Hiina, Iraan jt) poliitilised, majanduslikud ja sõjalis-strateegilised huvid. Süüria sisepoliitilised pinged on läbipõimunud tema ajaloolise tausta ja suurriikide huvidega, mis ulatuvad juba eelmise sajandi algusesse.

Bakalaureusetöö üheks eesmärgiks on uurida, millised olid võimalikud põhjused Venemaa Föderatsiooni sekkumiseks Süüria kodusõtta ja millised olid huvid nende põhjuste taga. Lõputöö teiseks eesmärgiks on anda ülevaade Süüria riigi ajaloost viimase saja aasta jooksul. Nimelt näivad tänase konflikti põhjused pärinevat juba minevikust – Süüria 20. sajandi ajalugu võib vaadelda justkui teekonda kodusõjani.

Süüria kodusõja käsitlemisel tuleb loomulikult arvestada mitmete probleemidega. Ennekõike on selleks ajalise perspektiivi puudumine. See tähendab, et ühelt poolt on teema aktuaalne, lausa päevakajaline, ja seetõttu uurimisväärne, kuid teisalt sedavõrd värske, et mattub uudiste ja emotsioonide tulva. Süüria kodusõjateemalisi kirjutisi on maailma mastaabis tohutult, kuid reaalselt dokumentaalsete allikate kasutamine võimatu või vaid väheste privileeg. Teemat siiski uurides, tuleb sellega leppida ja püüda enda parema äranägemise järgi luua korda sündmuste jadades ning nende taustades, kaasates publitseeritud materjale, võrreldes andmeid ning seostades neid eelnevate sündmustega – rakendada n-ö klassikalist võrdlevat meetodit.

Uurimistöö koostamisel on kasutatud kättesaadavat ajakohast kirjandust (näiteks Tareq y. Ismaeli ja Jacqueline S. Ismaeli '*Government and Politics of the Contemporary Middle East: Continuity and Change*') ja dokumente veebist (sealhulgas Venemaa välispoliitilised kontseptsioonid aastatest 2000, 2008 ja 2013), erinevaid uurimistöid ja meedias ilmunud artikleid (muuhulgas *The Washington Post*ist ja *The Moscow Times*ist), kusjuures kahtluse korral on otsitud täiendavat kinnitust ja informatsiooni ka muudest allikatest, näiteks Vladimir

Sazonovi ja Holger Möldereri Idakirjas ilmunud artikkel „Süüria – kas järjekordne ususõda Lähis-Idas?“.

Käesolevale uurimistöole esitatud mahulised ja ajalised piirid ei võimalda Eestist sedavõrd kaugete regioonide käsitlemisel neid niisama lihtsalt ületada. Töö on jaotatud neljaks peatükiks. Esimeses peatükis antakse ülevaade Süüria ajaloost ehk n-ö teekonnast kodusõjani. Järgnevas peatükis keskendutakse Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu ja Süüria Araabia Vabariigi vahelistele suhetele ning käsitletakse Venemaa Föderatsiooni sõjalis-poliitilisi huve Süüria kodusõjas. Kolmanda peatüki alguses on toodud ülevaade Nõukogude Liidu ja Süüria majanduslikest suhetest ning lisaks on uuritud Venemaa majanduspoliitilisi huve Süüria kodusõjas. Töö viimane peatükk on pühendatud Venemaa välispoliitilistele kaalutlustele Süüria kodusõtta astumisel.

Täna oma juhendajat doktor Vladimir Sazonovit innustuse ja abi eest bakalaureusetöö koostamisel ning paljusid sõpru ja tuttavaid, kes on pidanud kuulama minu arutlusi ning kaasa mõtlema Süüria kodusõja ning laiemalt Lähis-Ida regiooniga seotud teemadel.

1. Ülevaade Süüriast

1.1 Süüria geograafiline ülevaade ja usuline mitmekesisus

Laiemas geograafilises mõttes tähendab Süüria territooriumi, mis hõlmab lisaks Süüria Araabia Vabariigile Türgi Hatay* provintsi, Liibanoni, Iisraeli, Palestiinat ja Jordaaniat. Kitsamas mõttes käsitlem Süüriana Süüria Araabi Vabariiki, mille territooriumi suuruseks on 185 180 km², millest maismaa moodustab üle 99%.¹ Süüria ida- ja lõunapiir jooksevad läbi kõrbe, läände jääb Vahemere rannikuala ja põhjapoolse Esimese maailmasõja järel paika pandud piir Türgiga, mida tähistab sealne ida-lääne-suunaline raudtee.² Süüria riigi idanaabriks on Iraak, lõunasse jääb Jordaania, läände Iisrael ja Liibanon.³

Ligi 60% Süüria riigi territooriumist saab aastas vähem kui 200 mm sademeid ja peaaegu 80% Süüria rahvastikust elab 20 protsendil riigi territooriumist Süüria lääneosas. Süüria suurimad linnad Damaskus, Homs, Hama ja Aleppo asuvad samuti riigi lääneosas.

Süüria Araabia Vabariik on jagatud 14 provintsi – Al Hasakah, Al Ladhiqiyah (Latakia), Al Qunaytirah, Ar Raqqa, As Suwayda', Daraa, Dayr az Zawr, Damaskus, Aleppo, Hama, Homs, Idlib, Rif Dimashq (Damaskuse linna ümbrus), Tartus.⁴ Damaskus on iseseisev linn, mis toimib põhimõtteliselt eraldiseisva provintsinä. Provintsid on jaotatud rajoonideks ja viimased omakorda lokaalseteks allüksusteks. Süüria halduskorraldus on väga tsentraliseeritud ja ka väiksemate haldusüksuste poliitilised liidrid on valitud välja ASBP Regionaalse Juhatuse poolt.⁵

Süürias elas 2014. aastal 22,16 miljonit inimest.⁶ Umbes 90,3% Süüria elanikkonnast olid araablased. Teised etnilised grupid moodustasid ligi 9,7% ühiskonnast.⁷ Sellest 9,7 protsendist

---

¹ Syria. The World Factbook. The Central Intelligence Agency's Office of Public Affairs. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>. (21.05.2016.)

² Ryan, Curtis R. Syrian Arab Republic. *The government and politics of the Middle East and North Africa*. Long, David E; Reich, Bernard (toim.). 4th edition. Boulder, Colorado. Westview Press. 2002. Lk 230.

³ Syria. The World Factbook.

⁴ Samas.

⁵ Ryan, C. R. 2002. Lk 236.

⁶ Syrian Arab Republic. The World Bank. <http://data.worldbank.org/country/syrian-arab-republic>. (21.05.2016.)

⁷ Syria. The World Factbook.

ligi 5% olid kurdid, kes elasid valdavalt Süüria põhjaosas. Umbes 3% elanikkonnast olid armeenlased, kes moodustasid suure kogukonna Aleppos ja kes põgenesid Süüriasse 20. sajandi algul. Ülejäänud 1,7% olid turkmeenid, tšerkessid, assüürlased ja juudid.⁸

Ligi 87% elanikkonnast oli 2014. aasta andmete kohaselt islami usku – 74% rahvastikust sunniidid ning ülejäänud 13% islamiusulistest alaviidid, teised šiiidid ja muude islami usulahkude pooldajad.⁹ Alaviidid olid enim esindatud šiitlik usulahk Süürias, kes olid suures osas koondunud Latakia provintsi. Alates 1970. aastatest on alaviidid omanud olulist rolli Süüria sõjaväes ja poliitilisel maastikul. Druusid moodustasid islamikogukonnast umbes 3%.¹⁰ Kristlikke araablasi on Süürias ligi 8%. Nende seas on nii kreeka kui süüria ortodokse, kreekakatoliku kiriku pooldajaid, süüria katoliiklasi, maroniite ja teisi.¹¹

1.2 Süüria 20. sajandi esimesel poolel

Esimese maailmasõja ajal, 1916. aasta 16. mail, sõlmisid Suurbritannia ja Prantsusmaa Sykes-Picot kokkuleppe¹². Leppe nimi tuleneb selle koostamisel osalenud läbirääkijate perekonnanimedest – Briti sõjaosakonna kolonelleitnant Sir Mark Sykes ja kogenud Prantsuse suursaadik Londonis Paul Camboni assistent Francois Georges-Picot.¹³

Selle leppega jaotati Osmanite impeerium Prantsuse ja Suurbritannia mõjusfäärideks, mis avaldusid ka Lähis-Ida riikide hilisemate piiride kujunemisel. Prantsusmaa kontrolli alla jäid Põhja-Süüria (sealhulgas hilisemad Liibanoni alad), Süüria keskalad (sealhulgas Damaskus, Homs, Hama ja Aleppo) ning Mosul (hilisem Iraagi territoorium). Damaskusest, Homsist, Hamast ja Aleppost ida poole jäävatest aladest pidi algselt saama niinimetatud iseseisev

---

⁸ Ryan, C. R. 2002. Lk 231.

⁹ Syria. The World Factbook.

¹⁰ Ryan, C. R. 2002. Lk 231.

¹¹ Samas.

¹² Sykes-Picot agreement text. The United Nations Information System on the Question of Palestine. 16.05.1916.

<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/9a798adbf322aff38525617b006d88d7/232358bacbeb7b55852571100078477c?OpenDocument&Highlight=0,Sykes-Picot>. (21.05.2106.)

¹³ Fitzgerald, Edward Peter. France's Middle Eastern Ambitions, the Sykes-Picot Negotiations, and the Oil Fields of Mosul, 1915-1918. *The Journal of Modern History*. Vol 66. Nr 4. Detsember 1994. Lk 697-725. <http://www.jstor.org/stable/2125155>. (21.05.2016.)

Araabia riik või konföderatsioon, mis allus tegelikkuses siiski Prantsusmaale. Suurbritannia mõjusfääri jäid Osmanite impeeriumi Bagdadi haldusüksus, Palestiina territoorium ja ala, mis ulatus hilisemast Trans-Jordaaniast* üle Süüria kõrbe kirdesse Eufrati ja Tigriseni.¹⁴ 1918. aasta lõpus kohtusid Prantsuse peaminister Georges Clemenceau ja Briti peaminister David Lloyd George. Kohtumise käigus loobus Clemenceau Mosulist ja andis Põhja-Mesopotaamia alad Suurbritannia kontrolli alla.¹⁵

Kaart 1 ●

Prantsusmaa ja Suurbritannia mõjusfäärid. 1916. (Sykes Picot Agreement Map 1916.)

■ Araabia konföderatsiooni alad

A Prantsusmaa kontrolli all olev ala

B Suurbritannia kontrolli all olev ala

Salajane Lähis-Ida mõjusfäärideks jagamine sai avalikuks 1917. aastal. See tõi endaga kaasa rahulolematust liitlaste suhtes ja viis rahunõude puhkemiseni Süürias ja Iraagis. 1918. aastal okupeerisid Briti ja Prantsuse väed kogu Süüria territooriumi.¹⁶ 1920. aastal rajati Süüria kuningriik ja kuningaks sai Faisal I Hašimiidide dünastiast, kuid see kuningriik ei jäänud kauaks püsima.¹⁷ 1920. aasta aprillis leidis aset San Remo rahvusvaheline konverents Itaalias, kus otsustati varasema Osmanite impeeriumi alade saatuse üle ja lepiti kokku Sèvres' rahulepingu lõplikus raamistikus.¹⁸ Sèvres' rahuleping allkirjastati 1920. aasta augustis, see

* Tänapäeval Jordaania Hašimiidi Kuningriik.

¹⁴ Iraq – Syria Boundary. *International Boundary Study*. United States of America. Department of State. The Geographer Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research. Nr 100. 15.05.1970. www.law.fsu.edu/library/collection/limitsinseas/ibs100.pdf. (21.05.2016.) Lk 6.

¹⁵ Fitzgerald, E. P. 1994. Lk 697.

¹⁶ Iraq – Syria Boundary. 1970. Lk 7.

¹⁷ Spencer, William J. Syria Country Report. The Middle East. 11th edition. Dubuque, Iowa. McGraw-Hill. 2007. Lk 164.

● Kaart 1. Prantsusmaa ja Suurbritannia mõjusfäärid. 1916. (Sykes Picot Agreement Map 1916.). Sykes Picot Agreement Map signed 8 May 1916.jpg. Wikimedia Commons. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MPK1->. (http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/) (23.05.2016.)

¹⁸ Conference of San Remo. Encyclopædia Britannica Online. 2016.

aga asendati Türki survele 1923. aastal Lausanne'i rahulepinguga.¹⁹ 1920. aasta San Remo konverentsi (19.–26.04.1920) käigus jagati endine Osmanite Süüria kaheks mandaatalaks – põhjapoolsest osast ehk tänapäeva Süüriast ja Liibanonist sai Prantsusmaa mandaatala ning lõunapoolne osa ehk hilisem Palestiina läks Suurbritanniale.²⁰ Pärast konverentsil otsustatud tungisid Prantsuse väed peagi Süüriasse ja kuningas Faisal saadeti eksili.²¹

1922. aastal tunnustas Rahvasteliit Süüriat Prantsusmaa mandaatalana. Süürlased tundsid ennast Prantsuse ülemvõimu poolt rõhutuna – koolides hakati õpetama prantsuse keelt ja seda araabia keele tundide arvelt, laulda tuli Prantsuse hümmi ning käibekeele võeti ka prantsuse frangid. Rahulolematuse põhjustas ülestõuse, millest tähelepanuväärseim toimus 1925. aastal, mil druusi mässulised vabastasid oma alad Prantsuse vägedest. Damaskuse araabia rahvuslased kasutasid võimalust ära ja alustasid samuti demonstratsioonidega Prantsuse vägede vastu. Prantsuse väed osutusid aga tugevamaks ja ülestõus suruti maha. 1928. aastal moodustati niinimetatud Asutav Kogu, mille eesmärgiks sai konstitutsiooni koostamine. See aga ei õnnestunud, kuna kumbki pool – Prantsuse võimuesindajad ega Süüria Asutav Kogu, ei olnud valmis tegema järeleandmisi oma nõudmistes. 1930. aastal saatis Prantsuse ülemkomissar Asutava Kogu laiali ja kuulutas välja Süüria põhiseaduse, mis sarnanes suure osas Süüria Asutava Kogu poolt koostatud konstitutsiooniga.²²

1936. aastal sõlmiti liiduleping Prantsusmaa ja Süüria vahel. Vaatamata sellele, et Prantsuse parlament seda lepet ei ratifitseerinud, omas see olulist rolli Süüria ja Prantsusmaa vahelistes suhetes.²³ Lepinguga lubati Süürial kolme aasta pärast iseseisvuda ja Prantsusmaa lubas lõpetada sekkumise Süüria siseasjadesse.²⁴ 1941. aastal saavutas Süüria Vichy valitsuse all õiguse osaliseks omavalitsuseks. Kohalike seas toetuse võitmiseks lubas Charles de Gaulle'i juhtimisel loodud Vaba Prantsusmaa Süüriale täielikku iseseisvust. Süüria saavutas *de jure* iseseisvuse juba 1941. aastal, kuid praktikas jäid nad siiski Prantsuse ülemvõimu alla. Süüria jäi *de facto* Prantsusmaa mandaatalaks kuni iseseisvumiseni, mis leidis aset pärast Teist

---

<http://www.britannica.com/event/Conference-of-San-Remo>. (21.05.2016.)

¹⁹ Treaty of Sevres. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Treaty-of-Sevres>. (21.05.2016.)

²⁰ Conference of San Remo. 2016.

²¹ Spencer, W. J. 2007. Lk 164.

²² Ryan, C. R. 2002. Lk 228–229.

²³ Samas. Lk 229

²⁴ Klaassen, Olaf. Aasia ja Aafrika 1918–1945 ning kontaktid Eestiga. Tartu. Tartu Ülikooli trükikoda. 1990.

maailmasõda 1946. aastal.²⁵ Rahulolematu Prantsusmaa ülemvõimuga säilis kuni Süüria iseseisvumiseni²⁶ 1946. aastal.²⁷

1.3 Süüria Araabia Vabariik 20. sajandi teisel poolel

1943. aasta sügisel toimusid Süürias parlamendivalimised. Valimised võitis Rahvusblokk eesotsas sama aasta 17. augustil Süüria presidendiks valitud Shuqri al-Kuwatliga. Süüria poliitilist fooni kujundasid aga endiselt prantslased. Suhted Vaba Prantsusmaa juhtkonnaga olid pingelised ja veel 1945. aastal puhkes sõjategevus, mille käigus pommitasid prantslased Damaskust. Sõjategevus lõppes Briti vägede sekkumise²⁸ ja Ameerika Ühendriikide ning Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu surve tulemusena.²⁹ Süüria saavutas täieliku iseseisvuse 17. aprillil, 1946. aastal.³⁰

1948. aasta 14. mail loodi iseseisev Iisraeli riik. Veel samal kuul ründasid Iisraeli Araabia riigid: Süüria, Egiptus, Liibanon, Trans-Jordaania, Iraak ja Saudi Araabia. Iisraeli toetasid nii USA kui Nõukogude Liit. Arthur Goldschmidt ja Lawrence Davidson nimetavad peamiste põhjustena, miks NSVL Iisraeli toetas, soovi nõrgestada Suurbritannia mõjuvõimu Lähis-Idas, lootust, et äsja tekkinud Iisrael võiks omaks võtta sotsialismi või isegi kommunismi ning soovi heita halba valgust Araabia riikide feodaalsetele ja kodanlikele režiimidele.³¹ Araabia riigid kaotasid sõja Iisraeli vastu. Iisraeli riigi loomine põhjustas Süürias sisemisi pingeid ja Süüria suutmatus Iisraeli võita põhjustas omakorda rahulolematust võimuladviku suhtes, keda peeti ebapädevaks ja nõrgaks. Kahel järgneval aastakümnel oli Süüria üks ebastabiilsemaid riike piirkonnas.³²

1949. aastal toimus Süürias koguni kolm riigipööret. Esimese riigipöörde tulemusena tuli võimule kolonel Husni Zaim, kes kehtestas sõjaväelise diktatuuri, keelustas poliitilised erakonnad ja saatis laiali parlamendi. Vaid neli ja pool kuud hiljem toimus uus sõjaväeline

---

²⁵ Ryan, C. R. 2002. Lk 229.

²⁶ Spencer, W. J. 2007. Lk 164.

²⁷ Samas. Lk 162.

²⁸ Klaassen, O. 1990. Lk 35.

²⁹ Spencer, W. J. 2007. Lk 164.

³⁰ Samas. Lk 162.

³¹ Goldschmidt, Arthur; Davidson Lawrence. *A Concise History of the Middle East*. 8th edition. Boulder, Colorado. Westview. 2006. Lk 292–29.

³² Spencer, W. J. 2007. Lk 164.

riigipööre ja võimule pääses kolonel Sami Hinnawi. Peagi kukutati ka tema ja võimu haaras kolonel Adib Shishakli. Viimane teostas mitmeid sotsiaalseid reforme ja kuulutas 1950. aastal välja varasemaga võrreldes suhteliselt liberaalse põhiseaduse, millega taastas parlamendi institutsiooni. Üha tugevneva opositsiooni tõttu saatis Shishakli 1951. aasta novembris parlamendi taas laiali ja vaigistas opositsiooni, keelustades poliitilised erakonnad, üliõpilasorganisatsioonid ning ametiühingud.³³ 1954. aasta 25. veebruaril toimus taas riigipööre.³⁴ Shishakli kukutati ja võimule tuli tsiviilvalitus.³⁵ Taastati parlamentaarne süsteem, mis jäi kehtima kuni 1958. aastani.³⁶

Shishakli kukutamise järel tõusis varasemast enam esile Araabia Sotsialistlik Baathi Partei (ASBP).^{*} See erakond tekkis alles 1953. aastal Sotsialistliku Erakonna ja 1947. aastal loodud Baathi Partei liitumise tulemusena. Araabia Sotsialistlik Baathi Partei sai 1954. aasta parlamendi valimistel 15% häältest ja saavutas sellega kolmanda koha.³⁷ Valitsusse pääses ASBP esimest korda 1956. aastal. Vaatamata sellele, et nad ei olnud sugugi suurim koalitsioonipartner, omasid nad küllalt suur mõjuvõimu ning seisid vastu Süüria välispoliitilisele suunale, mis liikus üha enam NSVLi suunas ja eemaldus araabia rahvusluse ideest.^{**38}

1958. aastal moodustasid Egiptus ja Süüria omavahelise liidu, mis kestis küll vaid mõned aastad. ASBPI oli Egiptuse ja Süüria liidu ehk Ühendatud Araabia Vabariigi moodustamise juures oluline roll ja nad soovisid liidu loomisega oma suurima rivaali, Süüria Kommunistliku Partei, toetust kahandada. Oodatud tulemust ei saavutatud ja Egiptus ei suhtunud Süüriasse

---

³³ Ryan, C. R. 2002. Lk 237–238.

³⁴ Ismael, Tareq Y; Ismael Jacqueline S. *The Syrian Arab Republic and the Lebanese Republic. Government and Politics of the Contemporary Middle East: Continuity and Change.* New York. Routledge. 2011. Lk 246.

³⁵ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 302.

³⁶ Perlmutter, Amos. From Obscurity to Rule: The Syrian Army and the Ba'th Party. *The Western Political Quarterly.* Vol 22. Nr 4. Detsember 1969. Lk 827–845. <http://www.jstor.org/stable/447038>. (21.05.2016.) Lk 827.

^{*}Teise nimega Araabia Sotsialistlik Taassünni Partei. Laiemalt on levinud nimi Baath partei.

³⁷ Perlmutter, A. 1969. Lk 833.

^{**} Araabia rahvusluse idee oli nii algse Baathi Partei kui hilisema Araabia Sotsialistliku Baathi Partei ideoloogia üks keskseid mõtteid.

³⁸ Ryan, C. R. 2002. Lk 239.

kui võrdsesse partnerisse.³⁹ Liit lagunes 1961. aasta 28. septembril pärast järjekordset riigipööret.⁴⁰

1963. aasta 8. märtsil toimus Süürias taas sõjaväeline riigipööre, mille üks eestvedajatest oli Hafez al-Assad. Süüriat asus juhtima Revolutsioonilise Juhtimise Rahvuslik Nõukogu, * mis koosnes 12 ASBP liikmest ja kaheksast rahvuslasest ning sõltumatust isikust. Sellest 20-liikmelisest grupist hõivasid rahvuslased ja sõltumatud ühiskonnas olulisi tsiviilameteid ning ASBP esindajad allutasid endale sõjaväelised ametipositsioonid ehk reaalse riigivõimu. 1963. aasta suveks olid ASBP esindajad oma võimu alla saanud kõik sõjaväelised ja poliitilised institutsioonid ning kõrvaldasid opositsiooni.⁴¹ Alates 1963. aastast kehtib Süürias ka üheparteisüsteem.⁴²

1960. aastatel riigistati Süürias enamik tööstusharusid ja eraettevõtluse süsteem hävines.⁴³ Selle poliitika eesmärgiks oli lõhkuda traditsioonilisi klasse ühiskonnas, Baathi ideoloogia elluviimine ja mõistmine, et rahvuslaste ideid Lääne hegemoonia lõpust ning Araabia riikide ühtsusest ei saa ellu viia ilma ulatusliku riigistamiseta. Nimelt oli majandus allutatud eraettevõtlusele ja kapital liikus suures osas investeringute kaudu Süüriast välja Läände. Riigistamine lahendas selle probleemi ja lisaks lõhkus traditsioonilisi klasse, kellel oli varasemalt majanduses suur mõjuvõim olnud.⁴⁴ 1965. aastaks oli riigistatud 80-90% suurest tööstusettevõtetest ja Süüria riigiparatuur hakkas üha enam sekkuma naftatööstusesse. Sellega kaasnesid suured investeringud infrastruktuuri. Muuhulgas rajati 1965. aastal Tartusi sadam, mis omas suurt rolli naftatranspordis ja transiidis, laiendati Latakia sadamat ja 1968. aastal asuti ehitama Eufrati tammi.⁴⁵

---

³⁹ Spencer, W. J. 2007. Lk 164–165.

⁴⁰ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 247–248.

* *National Council for the Revolutionary Command.*

⁴¹ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 249.

⁴² Spencer, W. J. 2007. Lk 164.

⁴³ Samas. Lk 166.

⁴⁴ Galvani, John. Syria and the Baath Party. *Middle East Research and Information Project.* Nr 25. Veebruar 1974. Lk 3-16. <http://www.jstor.org/stable/3011567>. (21.05.2016.) Lk 7.

⁴⁵ Galvani, John. 1974. Lk 8.

1960. aastatel asus ASBP radikaalne tiib võitlusesse Palestiina vabastamise ja panarabistliku revolutsiooni eest. Selle käigus plaaniti vabaneda regioonis kõikidest läänemeelsetest riikidest. Olukord eskaleerus 1967. aastal, kui puhkes sõda Iisraeliga, mille käigus okupeeris Iisrael Süüriale kuulunud Golani kõrgendikud⁴⁶ ja hävitas Süüria õhuväe.⁴⁷ Kuuepäevane sõda toimus 1967. aasta 5.–10. juunini. Tegu oli kolmanda Iisraeli ja Araabia riikide vahelise sõjaga ning see lõppes taas Iisraeli võiduga. Lisaks Süüria õhuväe purustamisele ja Golani kõrgendike vallutamisele, suutis Iisrael hõivata Siinai poolsaare, Gaza tsooni, Läänekalda ja

Kaart 2 ●

Jeruusalemma.⁴⁸ 1967. aasta 22. Iisraeli vallutatud alad 1967. (Israeli-occupied territories in 1967.) novembris võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 242, milles rõhutati rahu vajalikkust ning soovitati rahu tagamisel järgida kaht printsiipi: tuleks austada iga regioonis oleva riigi poliitilist iseseisvust ja puutumatus ning Iisrael peaks viima oma väed välja Kuuepäevase sõja käigus okupeeritud territooriumitelt.⁴⁹

⁴⁶ Hinnebusch, Raymond. The Foreign Policy of Syria. *The Foreign Policies of Middle East States*. Hinnebusch, Raymond; Ehteshami, Anoushiravan (toim.). London. Lynne Rienner Publishers. 2002. Lk 142.

⁴⁷ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 250.

⁴⁸ Six-Day War. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Six-Day-War>. (21.05.2016.)

⁴⁹ United Nations Security Council. Resolution S/RES/242 (1967). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1967.shtml>. (21.05.2016.)

● Kaart 1. Iisraeli vallutatud alad 1967. (Israeli-occupied territories in 1967.) Kaart 2 Israel and the territories Israel occupied in the Six day war. *Six_Day_War_Territories.svg*. Wikimedia Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Six_Day_War_Territories.svg.

1970. aastal haaras Süürias võimu Hafez al-Assad. Ta pani kokku 14-liimelise Ajutise Regionaalse Juhatuse, mis koosnes tema kõige usaldusväärsematest toetajatest. See Regionaalne Juhatus valis al-Assadi ASBP ja Regionaalse Juhatuse peasekretäriks ning 1970. aasta 12. novembril nimetati Hafez al-Assad Süüria peaministriks.⁵⁰ Kuigi Riiklik Juhatus omas teoreetiliselt suuremat võimu, siis reaalsuses oli Regionaalsel Juhatusel partei ridades kõrgeim võim.⁵¹ Al-Assadi suurim rivaal Salah Jadid vahistati ja ta suri 1994. aastal vangistuses. 1971. aasta 22. veebruaril valiti Hafez al-Assad Süüria presidendiks.⁵² Sellesse ametisse jäi ta oma elu lõpuni – Hafez al-Assad suri 2000. aasta 10. juunil⁵³ südamerabanduse tagajärjel.⁵⁴ Oma esimese ametiaja jooksul koondas ta enda kätte üha suuremat võimu ning vaigistas opositsiooni.⁵⁵

1970. aastatel saatis Nõukogude Liit Süüriasse nii sõjalist kui finantsabi.⁵⁶ Hafez al-Assad viis läbi majanduslikke reforme, mis vähendasid riigi sekkumist majandusellu.⁵⁷ Süüria eraettevõtlusel läks hästi, kasvu võis täheldada kõigis majandussektorites ja inimeste elatustase tõusis.⁵⁸ Varasemalt oli puuvill olnud Süüria peamine eksporditav, kuid 1970. aastate keskpaigast alates sai selleks nafta.⁵⁹ Viimasest saadud kasum moodustas 1970. aastatel 50–75% kogu eksporditulust.⁶⁰

1973. aasta 13. märtsil võeti vastu uus põhiseadus, mille kohaselt on Süüria demokraatlik, rahvalik, sotsialistlik ja suveräänne vabariik. Presidendi ühe ametiaja pikkuseks määrati seitse aastat, kusjuures ta peab olema islami usku Süüria araablane. Põhiseaduse järgi oli riigi juhtivaks erakonnaks Araabia Sotsialistlik Baathi Partei. Presidendil oli õigus saata laiali parlament ja valitsus – praktiliselt omas president riigis kõrgeimat võimu.⁶¹

(<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>) (23.05.2016.)

⁵⁰ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 251.

⁵¹ Samas. Lk 249.

⁵² Samas. Lk 251.

⁵³ Spencer, W. J. 2007. Lk 167.

⁵⁴ Ryan, C. R. 2002. Lk 241.

⁵⁵ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 252.

⁵⁶ Spencer, W. J. 2007. Lk 165.

⁵⁷ Ryan, C. R. 2002. Lk 233.

⁵⁸ Samas. Lk 234.

⁵⁹ Spencer, W. J. 2007. Lk 166.

⁶⁰ Ryan, C. R. 2002. Lk 233.

⁶¹ Syrian Arab Republic: Constitution, 1973. United Nations High Commissioner for Refugees. 13.03.1973. <http://www.refworld.org/docid/44d8a4e84.html>. (21.05.2016.)

1973. aastal puhkes Oktoobrisõda, mida nimetatakse ka Yom Kippuri sõjaks. Sõda algas 1973. aasta 6. oktoobril, kui Egiptuse ja Süüria armeed ründasid Iisraeli.⁶² Rünaku eesmärgiks oli tagasi vallutada 1967. aastal Iisraeli poolt okupeeritud alad, sealhulgas Golani kõrgendikud.⁶³ Esialgu saatis Egiptust ja Süüriat edu – kuigi pinged olid õhus olnud juba pikemat aega, tuli rünnak Iisraelile siiski ootamatult.⁶⁴ Sõja esimesel nädalal peatas USA sõjalise abi saatmise Iisraeli,⁶⁵ kuid peagi selgus asjaolu, et NSV Liit toetab endiselt Süüriat ja Egiptust ning seetõttu asus USA taas Iisraeli varustama. Samal päeval, mil USA alustas relvade saatmist Iisraeli, kehtestasid Naftat Eksportivate Riikide Organisatsiooni (OPEC) Kuveidis kohtunud Araabia nafta-riigid embargo nii USAle kui Euroopa riikidele, kes toetasid Iisraeli tegevust. OPECi liikmed nõudsid, et Iisrael viiks oma väed välja kõikidelt okupeeritud aladelt ja tunnistaks Palestiina riiki.⁶⁶ Naftakriis põhjustas ülemaailmseid majanduslikke ja poliitilisi probleeme.⁶⁷

1973. aasta 22. oktoobril võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 338, mis kutsus osapooli üles kehtestama relvarahu ja järgima Julgeolekunõukogu 1967. aastal välja antud resolutsiooni 242.⁶⁸ Sõda lõppes 1973. aasta 26. oktoobril.⁶⁹ Sama aasta 11. novembril sõlmiti vaherahu Iisraeli ja Egiptuse vahel.⁷⁰ 1974. aasta 18. jaanuaril sõlmiti Egiptuse ja Iisraeli vahel vägede taandamise kokkulepe, millega laiendati Egiptuse, Iisraeli ja ÜRO puhvertsoone Siinai poolsaarel.⁷¹ 1975. aasta 4. septembril lisandus sellele ajutine kokkulepe, millega muuhulgas laiendati puhvertsooni Siinai poolsaarel ja lepiti kokku, et Iisraeli väed lahkuvad Abu Rudeisi

---

⁶² Yom Kippur War. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Yom-Kippur-War>. (21.05.2016.)

⁶³ Zisser, Eyal. The Syrian Army on the Domestic and External Fronts. *Armed Forces in the Middle East: Politics and Strategy*. Rubin, Barry; Keaney, Thomas A. (toim.) London. Frank Cass. 2002. Lk 122.

⁶⁴ Handel, Michael I. The Yom Kippur War and the Inevitability of Surprise. *International Studies Quarterly*. Vol 21. Nr. 3. September 1977. Lk. 461-502. <http://www.jstor.org/stable/2600234>. (21.05.2016.) Lk 484.

⁶⁵ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 350.

⁶⁶ Samas. Lk 350–351.

⁶⁷ Samas. Lk 355.

⁶⁸ United Nations Security Council. Resolution S/RES/338 (1973). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1973.shtml>. (21.05.2016.)

⁶⁹ Yom Kippur War. 2016.

⁷⁰ The Six-Point Agreement- 11 November 1973. *Israel's Foreign Relations*. Vol 1;2: 1947-1974. Israel Ministry of Foreign Affairs. <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/mfadocuments/yearbook1/pages/17%20the%20six-point%20agreement-%2011%20november%201973.aspx>. (21.05.2016.)

⁷¹ Egyptian - Israeli Agreement on Disengagement of Forces in Pursuance of the Geneva Peace Conference (Sinai I). United Nations Peace Agreements Database. <http://peacemaker.un.org/egyptisrael-disengagementforces74>. (21.05.2016.)

ja Ras Sudari naftaväljadelt.⁷² Iisrael ja Süüria sõlmisid kokkuleppe vägede eraldamiseks 1974. aasta 31. mail.⁷³

Süüria suurendas 1970. aastate keskpaigas oma relvaarsenali, süvendas veelgi suhteid oma liitlase NSVLiga ja sekkus poliitiliselt ning sõjaliselt oma lähinaabrite siseasjadesse.⁷⁴ 1975. aasta 13. aprillil algas Liibanonis kodusõda.⁷⁵ Süüria sekkus ja viis oma väed 1976. aastal Liibanoni. Eesmärgiks oli võidelda Palestiina Vabastusorganisatsiooni (PVO) tegevuse vastu Liibanonis.⁷⁶ Süüria allutas Liibanoni oma poliitilisele kontrollile ja seda hegemooniat ei suutnud kõigutada ükski kohalik ega rahvusvaheline jõud.⁷⁷ Kuigi sõda lõppes 1990. aastate algul, siis Süüria viis oma viimsed väeüksused Liibanonist välja alles 2005. aastal. Liibanoni peaminister Rafik Hariri tapmine 2005. aasta veebruaris põhjustas massidemonstratsioone. Mõrva taga nähti Süüria valitsust.⁷⁸ ÜRO Julgeolekunõukogu andis välja mitmeid resolutsioone, millega nõuti kõikide Liibanonis paiknevate võõrvägede välja viimist ja rahvusvahelist juurdlust, mis puudutas Liibanoni endise peaministri tapmist.⁷⁹ Süüria eitas oma seost mõrvaga, kuid viis väed Liibanonist välja ja sulges Liibanonis tegutsenud Süüria luureteenistuse.⁸⁰

Süüria sisepoliitiline olukord muutus pingeliseks 1970. aastate lõpus. 1977. aastal puhkes islami fundamentalistide ülestõus Hafez al-Assadi režiimi vastu.⁸¹ Võimu legitiimsust oli nõrgendanud asjaolu, et Süüria oli justkui eemaldunud varsemast panarabistlikust suunast võideldes Liibanonis palestiinlaste vastu. See muutis Süüriat islami fundamentalistide mässu

---

⁷² Interim Agreement between Israel and Egypt (Sinai II). United Nations Peace Agreements Database. <http://peacemaker.un.org/egyptisrael-interimagreement75>. (21.05.2016.)

⁷³ Separation of Forces Agreement between Israel and Syria. United Nations Peace Agreements Database. <http://peacemaker.un.org/israelsyria-separationforces74>. (21.05.2016.)

⁷⁴ Ryan, C. R. 2002. Lk 243.

⁷⁵ Haugbolle, Sune. Public and Private Memory of the Lebanese Civil War. Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East. Vol 25. Nr 1. 2005. Lk 191-203. <http://muse.jhu.edu/article/185344>. (21.05.2016.) Lk 192.

⁷⁶ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 360.

⁷⁷ Ryan, C. R. 2002. Lk 243.

⁷⁸ Spencer, W. J. 2007. Lk 165.

⁷⁹ Security Council Report. UN Documents for Lebanon: Security Council Resolutions. http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Lebanon&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=lebanon&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Lebanon%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=2. (21.05.2016.)

⁸⁰ Spencer, W. J. 2007. Lk 165.

⁸¹ Hinnebusch, R.2002. Lk 148.

suhtes haavatavamaks.⁸² 1970. aastate keskel asus Iisrael toetama Liibanonis tegutsevaid Süüria-vastaseid elemente.⁸³ Iisrael kasutas Süüria sisemisi rahunusi selleks, et rünnata Süüria vägesid eesmärgiga nad Liibanonist lahkuma sundida.⁸⁴ 1982. aasta juunis sisenesid Iisraeli väed Liibanoni.⁸⁵ Eelmainitud rahunused tipnesid samuti 1982. aastal, kui al-Assadi väed ründasid Süürias asuvat Hama linna, mis oli Moslemi Vennaskonna* peamine tugipunkt. Rünnak toimus pärast seda, kui Hamas tungiti kallale valitsuse ametnikele. Linn peaaegu hävitati ja hukkunuid oli selles kokkupõrkes ligi 120 000. Pärast seal toimunut ei julgenud ükski opositsiooniline grupp enam Hafez al-Assadi vastu astuda.⁸⁶ Siiski proovis Hafezi vend Rifaat al-Assad 1983. aastal pärast Hafezi südamerabandust riigis võimu haarata, kuid ta ebaõnnestus.⁸⁷ 1985. aastal saadeti Rifaat al-Assad eksiili.⁸⁸

Pärast 1982. aasta sõda Iisraeliga suurendas Süüria oma armeed ja relvaarsenali. Kui veel 1983. aastal teenis Süüria armees 300 000 meest, siis 1985. aastaks oli see number juba umbes 500 000 juures. Püüdlused jõuda lähemale Iisraeli sõjalisele võimekusele viisid Süüria ühe tihedamasse sõltuvussuhtesse Nõukogude Liiduga. Tohtud kaitsekulutused ja nende edasine tõstmine pärast 1982. aastat viisid Süüria majanduse 1985. aastaks kriisini.⁸⁹

1980. aastal puhkes Iraani-Iraagi sõda, mis kestis 1988. aastani. 1987. aasta 20. juulis võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 598, millega nõuti sõjaosapooltelt vaherahu kehtestamist.⁹⁰ Realse vaherahuni jõuti alles 1988. aasta juulis, mil Iraan nõustus resolutsiooniga 598.⁹¹ Ametlik rahuleping sõlmiti 1990. aasta 16. augustil.⁹²

---

⁸² Hinnebusch, R. 2002. Lk 149.

⁸³ Ryan, C. R. 2002. Lk 243.

⁸⁴ Zisser, Eyal. 2002. Lk 123.

⁸⁵ Spencer, W. J. 2007. Lk 165.

* Moslemi Vennaskond oli peamine Hafez al-Assadi režiimi vastane rühmitus.

⁸⁶ Spencer, W. J. 2007. Lk 166.

⁸⁷ Zisser, Eyal. 2002. Lk 119.

⁸⁸ Ryan, C. R. 2002. Lk 241.

⁸⁹ Zisser, Eyal. 2002. Lk 123–124.

⁹⁰ United Nations Security Council. Resolution S/RES/598 (1987). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1987.shtml>. (21.05.2016.)

⁹¹ United Nations. Iran-Iraq UNIMOG. Background. <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/uniimogbackgr.html>. (21.05.2016.)

⁹² Iran-Iraq War. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Iran-Iraq-War>. (21.05.2016.)

Iraani-Iraagi (1980–1988) sõjas toetas Süüria, vaatamata panarabismi tugevale pooldamisele, Iraani. Põhjused, miks Süüria asus Iraani poolele, seisnesid ühiste vastaste olemasolus – nii Iraan kui Süüria olid vastu Saddam Husseiniga valitusele, Iisraelile ja USAle.⁹³ 1978. aasta 17. septembril allkirjastatud Camp David rahuleping Iisraeli ja Egiptuse vahel⁹⁴ andis tugeva löögi Süüria panarabistliku ideoloogia rakendamisele ja nõrgestas seeläbi Süüriat võitluses Iisraeli vastu. Süüria ja Iraak moodustasid Camp Davidi rahulepingu vastase liidu, mis aga lagunes juba 1979. aastal, kui Iraagi Baathi Partei eesotsas Saddam Husseiniga Iraagis võimu haaras. 1979. aastaks oli Iraan eemaldunud varasematest liitlastest – Iisraelist ja USAst ja riigi hoiakud olid muutunud juudivastasteks.⁹⁵ 1980. aastatel suleti Süüria-Iraagi piir ja Süüria naftatorud, mis viisid varasemalt Iraagi toornaftat Vahemere-äärsetesse rafineerimistehastesse. Süüria-Iraagi piir taasavati 1997. aastal.⁹⁶

1980. aastate teisel poolel hakati Süürias rohkem tähelepanu pöörama ekspordi suurendamisele, välisinvesteeringutele ja asuti tõstma naftatööstuse tootlikkust.⁹⁷ 1980. aastate lõpus mõistis Hafez al-Assadi valitus, et NSVLi abi osakaal ja NSVLi roll Süüria julgeolekustrateegias ei saa jääda endiseks ning koostööd tuleb teha ka teiste riikidega. Al-Assadi valitus tegi majanduses suunamuutuse ja mitmekesistas toetajariikide baasi.⁹⁸ Välisabi saadi Pärsia lahe koostöönõukogu riikidelt, Iraanilt, Liibüalt ja vähesel määral Lääne riikidelt, kuid 1980. aastate lõpuks vähenes välisabi märgatavalt.⁹⁹ 1983. aastal toimusid terrorirünnakud USA ja Prantsusmaa sõjaväeüksuste vastu¹⁰⁰ ning 1986. aastal katkestasid mitmed Lääne riigid Süüriaga diplomaatilised suhted.¹⁰¹ Mitmekesine toetajate baas aga lubas Hafezil püsida valitud välispoliitilisel kursil.¹⁰² Süüria suutis väga oskuslikult teha koostööd kõikide liitlastega, hoolimata nende ideoloogilisest taustast.¹⁰³

---

⁹³ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 257.

⁹⁴ Carter, Jimmy. Camp David Accords. Egyptian-Israeli history. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Camp-David-Accords>. (21.05.2016.)

⁹⁵ Hinnebusch, R.2002. Lk 156.

⁹⁶ Spencer, W. J. 2007. Lk 166–167.

⁹⁷ Ryan, C. R. 2002. Lk 234.

⁹⁸ Zisser, Eyal. 2002. Lk 124.

⁹⁹ Hinnebusch, R.2002. Lk 151.

¹⁰⁰ Ryan, C. R. 2002. Lk 244.

¹⁰¹ Spencer, W. J. 2007. Lk 167.

¹⁰² Hinnebusch, R.2002. Lk 151.

¹⁰³ Hinnebusch, R.2002. Lk 153.

Lahesõda algas 1990. aasta 2. augustil, kui Iraak ründas Kuveiti eesmärgiga saada oma kontrolli alla sealsed naftamaardlad, suurendada oma mõjuvõimu Lähis-Idas ja vältida laenu tagasimaksmist Kuveidile. Moodustati Iraagi-vastane koalitsioon ja operatsioon sai nimeks Kõrbekilp.¹⁰⁴ Süüria liitus selles sõjas USA juhitud Iraagi-vastases koalitsiooniga.¹⁰⁵ Juba 1990. aasta 6. augustil leppis ÜRO Julgeolekunõukogu kokku Iraagi-suunaliste sanktsioonide kehtestamises.¹⁰⁶ Sama aasta 29. novembril seadis ÜRO Julgeolekunõukogu Iraagile ultimaatum – kui Iraak varasemaid nõudeid hiljemalt 1991. aasta 15. jaanuariks ei täida, siis on Iraagi-vastasel koalitsioonil luba Iraaki rünnata.¹⁰⁷ Rünna kut alustati 1991. aasta 17. jaanuaril.¹⁰⁸ Lahesõda lõppes 1991. aasta 28. veebruaril, kui USA tolleaegne president George H. W. Bush kuulutas välja vaerahu ja deklareeris, et Kuveit on vabastatud.¹⁰⁹ Ametlik vaerahu kehtestati sama aasta 3. aprillil, mil ÜRO Julgeolekunõukogu võttis vastu resolutsiooni 687.¹¹⁰

Süüria astus Lahesõtta USA juhitud Iraagi-vastases koalitsioonis. Selle üheks põhjuseks oli, nagu Iraani-Iraagi sõjaski, Saddam Hussein vastasus, kuid suurt mõju avaldas ka Nõukogude Liidu toetuse vähenemine. Sellest tulenevalt lootis Süüria, osaledes Iraagi-vastases koalitsioonis, soojendada suhteid USA, Euroopa Liidu riikide ja Pärsia lahe jõukate Araabia monarhiatega.¹¹¹

Nõukogude Liidu taandumise järel jäid Ameerika Ühendriigid ainsaks supervõimuks Lähis-Idas. Iisraeli, Araabia naftat eksportivate riikide ja ka Süüria huvides olid heade suhete arendamine USAga, mis võimaldas USAl survestada Lähis-Ida riike osalema rahukõnelustel.¹¹² 1991. aastal toimus Madridi konverents (30.10.–04.11.1991).¹¹³ 1990.

---

¹⁰⁴ Persian Gulf War 1990-1991. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Persian-Gulf-War>. (21.05.2016.)

¹⁰⁵ Ryan, C. R. 2002. Lk 244.

¹⁰⁶ United Nations Security Council. Resolution S/RES/661 (1990). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1990.shtml>. (21.05.2016.)

¹⁰⁷ United Nations Security Council. Resolution S/RES/678 (1990).

¹⁰⁸ Persian Gulf War 1990-1991. 2016.

¹⁰⁹ Gulf War. Saylor Academy. Constitution Foundation. www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2011/06/Gulf-War.pdf. (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>) (21.05.2016.)

¹¹⁰ United Nations Security Council. Resolution S/RES/687 (1991). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1991.shtml>. (21.05.2016.)

¹¹¹ Ryan, C. R. 2002. Lk 244.

¹¹² Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 409.

¹¹³ The Madrid Conference, 1991. Office of the Historian. Bureau of Public Affairs. United States Department of State. <https://history.state.gov/milestones/1989-1992/madrid-conference>. (21.05.2016.)

aastate algul ära langenud NSVLi sõjaline ja majanduslik abi oli asendunud toetusega Venemaalt, Hiinalt ja Iraanilt. Süüria majandus küll ei õitsenud, kuid oli piisavalt tugev, et mitte alluda USA liigsele survele ega teha läbirääkimistel märkimisväärseid järeleandmisi oma senises välispoliitikas.¹¹⁴

Pärast Nõukogude Liidu lõplikku lagunemist 1991. aasta detsembris, otsis Süüria uusi koostööpartnereid. 1990. aastatel asus Süüria relvi importima Hiinast ja Põhja-Koreast. Mõningast varustust saadi ka idabloki riikidest ja Venemaalt, kes loobus ka suures osas Süüria võlgade sissenõudmisest. Militaaralast abi saadi veel Iraanilt ning Lääne-Euroopa riikidelt, kellega olid suhted pärast Lahesõda oluliselt paranenud. 1990. aastatel sai Lääne-Euroopast Süüria peamine kaubanduspartner ja majandusliku abi allikas.¹¹⁵

Lahesõja järel muutus Süüria majandus tasapisi liberaalsemaks.¹¹⁶ Juba 1991. aastal võeti Süürias vastu investeerimise seadus number 10*, millega dereguleeriti väliskaubandust, muudeti kapitali riikidevahelist liikumist vabamaks, avati peaaegu kõik majandussektorid erainvesteeringutele jne.¹¹⁷ Seaduse eesmärgiks oli majanduse elavdamine välismaise kapitali kaudu ja seetõttu puudutas seadus algselt vaid välismaiseid, eelistatult Araabia riikide investoreid.¹¹⁸ Kuna seadus ei näinud ette investeringutele regionaalseid erisusi, siis liikus enamus investeringutest Damaskusesse ja Alepposse, suurendades seeläbi veel enam regionaalset ebavõrdsust Süürias.¹¹⁹ Lisaks ei olnud paljud investeringud jätkusuutlikud, vohama hakkas korruptsioon ja majanduskasv osutus lühiajaliseks – pärast 1994. aastat hakkas majanduskasv vähenema.¹²⁰

Sisepoliitilisel maastikul toimusid 1990. aastatel samuti olulised muudatused. Parlamenti pääses varsemast enam iseseisvaid rahvasaadikuid ja teiste erakondade esindajaid. 1990. aastal

---

¹¹⁴ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 257.

¹¹⁵ Hinnebusch, R. 2002. Lk 159.

¹¹⁶ Ryan, C. R. 2002. Lk 234.

* *Investment Law Number 10.*

¹¹⁷ Hopfinger, Hans; Boeckler, Marc. Step by Step to an Open Economic System: Syria Sets Course for Liberalization. *British Journal of Middle Eastern Studies*. Vol 23. Nr. 2. 1996. Lk 183-202. <http://www.jstor.org/stable/195533>. (21.05.2016.) Lk 191.

¹¹⁸ Samas. Lk 194.

¹¹⁹ Samas. Lk 196.

¹²⁰ Haddad, Bassam. Change and Stasis in Syria: One Step Forward... . *Middle East Research and Information Project*. Nr 213. 1999. Lk. 23-27. <http://www.jstor.org/stable/3013386>. (21.05.2016.) Lk 24.

suurendati parlamendiliikmete arvu 250-ni¹²¹ ja parlamenti valiti 60 ASBPst eraldiseisvat rahvasaadikut.¹²² Sellele vaatamata jäi Süürias domineerivale kohale president ja parlament omas ainult väga piiratud võimu.¹²³ Süüria parlament oli suures osas rahvast esindav kogu, mis toimis kui avaliku arvamuse indikaator.¹²⁴

Süüria välispoliitikat ilmestasid 1990. aastatel, lisaks eelnevalt mainitud välissuhete paranemisele USA, Lääne- Euroopa ja Araabia nafta-riikidega, rahukõnelused Iisraeliga, olukorra pingestumine Türgiga ja poliitilise mõju suurendamine Liibanonis. Lahesõda viis muu maailma tähelepanu Liibanoni pingeliselt olukorralt eemale ning Süüria sai Liibanoni üha enam oma poliitilisele võimule allutada.¹²⁵ 1993. aasta 22. mail allkirjastasid Süüria ja Liibanon koostöö kokkuleppe.¹²⁶ See kokkulepe võimaldas Süürial sekkuda olulisel määral Liibanoni välis- ja julgeolekupoliitikasse.¹²⁷ 1990. aastatel toimusid Iisraeli ja Süüria vahel rahukõnelused, mis aga luhtusid 1996. aastal. Samal ajal muutus olukord pingeliseks ka põhjanaabri Türgiga, kes süüdistas Süüriat Kurdistani Töölispartei (PKK) mässuliste ehk terrorismi toetamises Türki aladel. Sellest tulenevalt lõpetas Süüria 1998. aastal PKK toetamise.¹²⁸

1.4 Süüria Araabia Vabariik 21. sajandil

2000. aastal tuli võimule tol ajal vaid 34-aastane Bashar al-Assad.¹²⁹ Bashar oli Hafez al-Assadi vanim elusolev poeg.¹³⁰ 48 tunni jooksul¹³¹ pärast eelmise presidendi Hafiz al-Assadi surma 2000. aasta juunis, viis Süüria parlament põhiseadusesse sisse muudatuse, millega muudeti presidendi vanuse alampiir 40 aastalt 34-le. Vaid kahe nädala jooksul sai Bashar al-Assadist ainus ametlik presidendikandidaat. Vähem kui kuus nädalat pärast Bashari isa Hafezi surma

---

¹²¹ Ryan, C. R. 2002. Lk 235–236.

¹²² Albrecht, Holger; Schlumberger, Oliver. “Waiting for Godot”: Regime Change Without Democratization in the Middle East. *International Political Science Review*. Vol 25. Nr 4. 2004. Lk 371–392. <http://www.jstor.org/stable/1601605>. (21.05.2016.) Lk 373.

¹²³ Ryan, C. R. 2002. Lk 236.

¹²⁴ Albrecht, H.; Schlumberger, O. 2004. Lk 381.

¹²⁵ Ryan, C. R. 2002. Lk 244.

¹²⁶ Hijazi, Ihsan A. Syria-Lebanon Cooperation Pact Signed. *The New York Times Online*. 23.05.1991. <http://www.nytimes.com/1991/05/23/world/syria-lebanon-cooperation-pact-signed.html>. (21.05.2016.)

¹²⁷ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 409.

¹²⁸ Hinnebusch, R. 2002. Lk 160.

¹²⁹ Ryan, C. R. 2002. Lk 241.

¹³⁰ Pan, Esther. Syria’s Leaders. Council on Foreign Relations. 02.07.2012. <http://www.cfr.org/syria/syrias-leaders/p9085>. (21.05.2016.)

¹³¹ Ryan, C. R. 2002. Lk 241.

korraldati referendum, millega valiti Süüria Araabia Vabariigile uus president.¹³² Bashar valiti presidendiks 97,3% toetusega¹³³ ja ta astus ametisse 2000. aasta 17. juulil.¹³⁴

Süüria on presidentaalne vabariik, kus presidendi ülesannete hulka kuuluvad valitsuskabineti ehk Ministrite Nõukogu ametisse nimetamine,¹³⁵ talle kuulus ka õigus valitsust laiali saata, nimetada ametisse kohtunikke, provintside kubernere, ülikoolide presidente ja teisi kõrgeid ametnikke. Bashar al-Assad käes on seadusandlik võim, parlament küll eksisteerib, kuid parlamendi otsused vajavad presidendi heakskiitu ja ta võib parlamendi vajadusel laiali saata.¹³⁶ Süüria Araabia Vabariigi parlamendis ehk Rahva Assamblees on 250 saadikut, kes valitaks ametisse neljaks aastaks. Süürias on kokku kuus legalset poliitilist erakonda.¹³⁷

Bashar al-Assadis nähti juhti, kes muudab riigi sisepoliitikat liberaalsemaks.¹³⁸ Tema valitusajal on toimunud mitmeid suuri muudatusi. Ta hakkas nõudma juba varasemalt kehtestatud pensionile jäämise vanusest kinni pidamist.¹³⁹ Bashari esimene valitusaeg tõi kaasa generatsioonide vahetumise riigiaparatuuris ja võimukoridorides.¹⁴⁰ 2002. aasta märtsis astus terve valitsuskabinet ametist tagasi, et näidata üles oma pahameelt toimunud muudatuste suhtes. Uuenduskuuri läbis Regionaalne Juhatus, kuhu Bashar nimetas teiste hulgas ka mõned naisterahvad.¹⁴¹

Aastatel 2001–2002 leidis aset Süürias Damaskuse kevad,¹⁴² mille käigus toimusid ühiskonnas erinevad arutelud sotsiaalsetel ja poliitilistel teemadel ning intellektuaalid allkirjastasid 99 manifesti,* millega kutsuti riigivõimu üles viima läbi poliitilisi reforme, vabastama poliitvange jne. Peagi aga asus valitsus kodanike ärkamist maha suruma ja vastu võeti pressivabadust piirav seadus.¹⁴³ Damaskuse kevadele järgnes 2005. aasta oktoobris opositsiooni Damaskuse

---

¹³² Perthes, Volker. Syria Under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change. London. Oxford University Press. 2004. Lk 7.

¹³³ Samas.

¹³⁴ Syria. The World Factbook.

¹³⁵ Samas.

¹³⁶ Perthes, V. 2004. Lk 7.

¹³⁷ Syria. The World Factbook.

¹³⁸ Hinnebusch, R. 2002. Lk 162.

¹³⁹ Spencer, W. J. 2007. Lk 167.

¹⁴⁰ Perthes, V. 2004. Lk 9.

¹⁴¹ Spencer, W. J. 2007. Lk 167.

¹⁴² Samas. Lk 168.

* *Manifesto of 99*.

¹⁴³ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 254.

deklaratsioon, mis viis 2006. aastal seaduse loomiseni, mille alusel lubati Baathi ideoloogiast eraldiseisvate erakondade moodustamine. Lisaks vabastati ligi 600 poliitvangi¹⁴⁴ ja anti kurdi vähemusele taas kodakondsus.¹⁴⁵ Eelmainitud kurdid, keda oli 2000. aastate algul Süürias ligi 2 miljonit ja kelle õigusi oli Süürias tugevalt piiratud, põhjustasid Süüria sisepoliitilises õhustikus pingeid.¹⁴⁶

Välispoliitilisel plaanil edendas Bashar suhteid Pärsia lahe riikide, USA ja Euroopa Liiduga, hoides samaaegselt partnerlust Iraaniga. Üritati vähendada vaenu Iraagiga ja soojendada suhteid Jordaaniaga. 21. sajandil säilisid endiselt pinged Iisraeli ja Türgiga.¹⁴⁷ 2008. aastal toimusid aga Türki vahendusel Süüria ja Iisraeli mitteformaalsed rahukõnelused. Süüria jaoks oli võtmeküsimuseks endiselt Golani kõrgendike okupatsiooni lõpetamine ja Iisrael nõudis, et Süüria lõpetaks Palestiinas Hamasi ja Liibanonis Hesbollah toetamise. Rahukõnelused lõppesid märkimisväärsete tulemusteta 2009. aastal.¹⁴⁸

Terrorismi toetamise tõttu nägid USA ja Iisrael Süürias potentsiaalset ohtu regiooni julgeolekule ja stabiilsusele.¹⁴⁹ Kuigi pärast 2001. aasta 11. septembri terrorirünnkut USAs jagas Süüria Al-Qaeda võrgustike kohta luureinfot, siis Hamasi ja Hezbollah toetamise tõttu¹⁵⁰ nähti Süüriat endiselt terroriste abistava riigina.¹⁵¹ 2003. aastal andis USA Kongress välja seadused (*Syria Accountability Act of 2003*; *Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act of 2003*), millega nõuti muuhulgas, et Süüria lõpetaks terrorismi toetamise, okupatsiooni Liibanonis ja massihävitusrelvade arendamise.¹⁵² Viimase seadusega kehtestati Süüriale sanktsioonid, millega keelustati muuhulgas kõikide kaupade (v.a toit ja ravimid) eksport USAst Süüriasse ja USA ettevõtted ei võinud enam Süüriasse investeerida ega seal tegutseda.¹⁵³ USAs tehti avalikult väljaütlemisi, et Süürias tuleks diktaatorlik režiim kukutada.

---

¹⁴⁴ Perthes, V. 2004. Lk 13.

¹⁴⁵ Spencer, W. J. 2007. Lk 168.

¹⁴⁶ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 254.

¹⁴⁷ Ryan, C. R. 2002. Lk 244.

¹⁴⁸ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 258.

¹⁴⁹ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 424.

¹⁵⁰ Spencer, W. J. 2007. Lk 167.

¹⁵¹ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 424.

¹⁵² 108th Congress (2003-2004). S. 982 – Syria Accountability Act of 2003. 12.12.2003. Library of Congress. <https://www.congress.gov/bill/108th-congress/senate-bill/982/text>. (22.05.2016.);

108th Congress (2003-2004). Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act of 2003. 12.12.2003. Library of Congress. <https://www.congress.gov/bill/108th-congress/house-bill/1828/text>. (22.05.2016.)

¹⁵³ Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act of 2003.

Iraagi sõda ja George W. Bushi tagasivalimine 2004. aastal¹⁵⁴ andis Süüriale tõsist põhjust muretseda oma riigi julgeoleku pärast.¹⁵⁵

Bashar püüdis oma valitsusaja algul majandust ettevaatlikult liberaalsemaks muuta ja võitles korrupsiooniga.¹⁵⁶ Süüria liikus 21. sajandi algul sotsiaalse turumajanduse suunas. Põllumajandus edenes soodsate ilmastikuolude ja jätkusuutliku põllumajanduspoliitika edendamise tulemusena.¹⁵⁷ Rasketööstus ja üldkasutatavad teenused jäid endiselt riigi kontrolli alla, kuid kergetööstus liikus erakätesse.¹⁵⁸ 2002. aastal loodi mõned eraülikoolid ja anti luba pankade rajamiseks erasektoris.¹⁵⁹ 2007. aastaks olid enamik majandussektoritest eraettevõtluks avatud. Selle tulemusena moodustas mitte-naftapõhine toodang peagi ligi 80% riigi sisemajanduse kogutoodangust (SKT).¹⁶⁰ 2009. aasta märtsis taasavati pärast 40 aastat Süüria väärtpaberibörs, mis töötas küll rangete piirangute all, kuid oli sellegipoolest märkimisväärse tähtsusega.¹⁶¹

Kuigi välisabi ja Iraagi naftaga seotud tulud vähenesid, suutis riik majanduspoliitikate abil majanduslikku olukorda parandada – kõrgema keskklassi elatustase tõusis ja riigitöötajate elujärg paranes.¹⁶² Süüria majanduskasvu põhjustasid 21. sajandi algul peamiselt suurenenud ekspordimahud Araabia riikidesse ning tarbimise ja erainvesteeringute kasv, mis tulenes inimeste elujärje paranemisest.¹⁶³ Aastatel 2000–2007 kasvas sisemajanduse kogutoodang keskmiselt 4,8% ja STK inimese kohta keskmiselt 2,25% aastas.¹⁶⁴ Riigi sotsiaalsüsteemile mõjusid kurnavalt Iraagist pärit sõjapõgenikud.¹⁶⁵ 2006. aastaks oli Süürias ligi 1,5 miljonit Iraagi sõjapõgenikku (ehk ligi 8% Süüria rahvastikust), kes vajasid peavarju, toitu, meditsiinilist abi ja haridust.¹⁶⁶

---

¹⁵⁴ George W. Bush. The White House: History and Grounds. <https://www.whitehouse.gov/1600/presidents/georgewbush>. (22.05.2016.)

¹⁵⁵ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 424.

¹⁵⁶ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 254.

¹⁵⁷ Samas. Lk 255.

¹⁵⁸ Goldschmidt, A.; Davidson L. 2006. Lk 424.

¹⁵⁹ Spencer, W. J. 2007. Lk 167.

¹⁶⁰ Syrian Arab Republic, IMF Article IV Consultation, Mission Preliminary Conclusions. International Monetary Fund. 16.05.2007. <http://www.imf.org/external/np/ms/2007/051607.htm>. (22.05.2016.)

¹⁶¹ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 255.

¹⁶² Perthes, V. 2004. Lk 64.

¹⁶³ Syrian Arab Republic, IMF Article IV Consultation, Mission Preliminary Conclusions.

¹⁶⁴ The World Bank. <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>. (22.05.2016.)

¹⁶⁵ Ismael, T.Y; Ismael J.S. 2011. Lk 254.

¹⁶⁶ Syrian Arab Republic, IMF Article IV Consultation, Mission Preliminary Conclusions.

1.5 Süüria kodusõda

Vaatamata Bashar al-Assadi pingutustele, valitses Süürias rahulolematu sotsiaal-majandusliku olukorraga, mis viis 2011. aastal rahutuste puhkemiseni.¹⁶⁷ Aastatel 2000-2011 oli tööpuudus Süüria tööealise elanikkonna hulgas keskmiselt 9,8%. 2004. aastal elas 30,1% elanikest alla riikliku vaesuspiiri ja 2007. aastal oli see näitaja 35,2%.¹⁶⁸ Rahutuste puhkemisele Süürias avaldas mõju ka 2011. aasta 26. jaanuaril Tuneesiast alguse saanud Araabia kevad.¹⁶⁹ Süürias valitsenud rahulolematusele vaatamata oskasid vaid vähesed ette näha riigi traagilist lähitulevikku.¹⁷⁰

2011. aasta 15. märtsil algasid Süüria mitmetes linnades demonstratsioonid.¹⁷¹ Meelt avaldavate inimeste arv tõusis, Süüria valitusel ei õnnestunud olukorda kontrollida ja kokkupõrked demonstrantide ja valitsusvägede vahel muutusid üha vägivaldsemaks. Vähem kui aastaga kahanes nii Süüria rahva kui USA ja Euroopa riikide toetus Bashar al-Assadi valitsusele.¹⁷² 2011. aasta 29. aprillil andis USA president välja korralduse, millega külmutati Süürias inimõiguste rikkumistega seotud kolme isiku USAs olevad varad.¹⁷³ 18. mail andis president Barack Obama välja järgmise korralduse, millega külmutati veel seitsme isiku, sealhulgas Bashar al-Assadi varad.¹⁷⁴ 23. mail lõpetas Euroopa Liit Euroopa naabruspoliitika ja Vahemere partnerluse raames koostöö Süüriaga.¹⁷⁵ USA sanktsioonide kolmandaks sammuks oli 17. augustil välja antud presidendi korraldus, millega muuhulgas külmutati Süüria

---

¹⁶⁷ Saleeby, Suzanne. Sowing the Seeds of Dissent: Economic Grievances and the Syrian Social Contract's Unraveling. *Jadaliyya. Arab Studies Institute*. 16.02.2012. http://www.jadaliyya.com/pages/index/4383/sowing-the-seeds-of-dissent_economic-grievances-an. (22.05.2016.)

¹⁶⁸ The World Bank.

¹⁶⁹ Nepstad, Sharon Erickson. Mutiny and nonviolence in the Arab Spring: Exploring military defections and loyalty in Egypt, Bahrain, and Syria. *Journal of Peace Research*. Vol 50. Nr 3. Mai 2013. Lk 337–349. <http://jpr.sagepub.com/content/50/3/337.short>. (22.05.2016.) Lk 344.

¹⁷⁰ Zisser, Eyal. The 'Struggle for Syria': Return to the Past?. *Mediterranean Politics*. Vol.17:1. 21.02.2012. Lk 105–110. <http://dx.doi.org/10.1080/13629395.2012.655048>. (22.05.2016.) Lk 106–107.

¹⁷¹ Mid-East unrest: Syrian protests in Damascus and Aleppo. BBC News. 15.03.2011. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12749674>. (22.05.2016.)

¹⁷² Zisser, Eyal. 2012. Lk 107–109.

¹⁷³ Executive Order 13572. 29.04.2011. The U.S. National Archives and Records Administration. Federal Register. www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2011-05-03/pdf/2011-10910.pdf. (22.05.2016.)

¹⁷⁴ Executive Order 13573. 18.05.2011. The U.S. National Archives and Records Administration. Federal Register. www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2011-05-20/pdf/2011-12645.pdf. (22.05.2016.)

¹⁷⁵ Council conclusions on Syria. 3091st Foreign Affairs Council meeting. 23.05.2011. Council of the European Union. www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/122168.pdf. (22.05.2016.)

valitsuse varad, piirati eksporti Süüriasse ja keelati Süüria päritolu nafta import USAsse.¹⁷⁶ Euroopa Liit on samuti kehtestanud alates 2011. aastast mitmeid sanktsioone, mis puudutavad mõningate kaupade (sealhulgas relvad, nafta) ja teenuste (sealhulgas finantsteenused) impordi ekspordi keelustamist.¹⁷⁷ 2011. aasta 16. oktoobril toimus Araabia Liiga esimene Süüria konflikti teemaline istung, kus kutsuti Süüria valitust üles vägivalda lõpetama ja astuma läbirääkimistesse opositsiooniga. 2. novembril kirjutas Bashar al-Assadi valitsus Araabia Liiga tegevusplaanile alla, lubades lõpetada vägivalda kasutamise, vabastada poliitilisi vange, astuda dialoogi opositsiooniga ja avada riigi taas välisajakirjanikele ning rahvusvahelistele vaatlejatele. Süüria ei pidanud kokkuleppest kinni ja 12. novembril otsustas Araabia Liiga peatada Süüria liikmelisuse.¹⁷⁸

2012. aasta 26. veebruaril võeti Süürias vastu uus põhiseadus, mis lõpetab ühepartei valitsemise, rõhutab usuvabadust, poliitilist pluralismi ja keskendub majanduspõhimõtetes varasemast enam indiviidile.¹⁷⁹

2012. aasta detsembris teatasid Lääne luureagentuurid, et Süüria väeüksused valmistavad ette potentsiaalset keemiarünnakut.¹⁸⁰ 2013. aasta 19. märtsil pöördus Süüria valitsus rahvusvahelise kogukonna poole ja teavitas ÜRO peasekretäri ning Julgeolekunõukogu presidenti võimalikust toimepandud keemiarünnakust Aleppo provintsis. Ühtlasi tuletas Süüria valitsus meelde, et juba eelmise aasta 8. detsembril andis Süüria ÜROle teada, et terroristlikud rühmitused on vallutanud Aleppo lähistel paikneva keemiatehase ning võivad plaanida keemiarelvade kasutamist.¹⁸¹ 13. juunil teatas USA, et suurendab Süüria mässuliste sõjalist

---

¹⁷⁶ Executive Order 13582. 17.08.2011. The U.S. National Archives and Records Administration. Federal Register. www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2011-08-22/pdf/2011-21505.pdf. (22.05.2016.)

¹⁷⁷ Restrictive measures (sanctions) in force: Syria. 20.04.2016. European Commission. eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf. (22.05.2016.)

¹⁷⁸ Küçükkeleş, Müjge. Arab League's Syrian Policy. *SETA Policy Brief*. Nr 56. SETA. Foundation for Political, Economic and Social Research. Aprill 2012. setav.org/public/indir.aspx?yol=%2fups%2fdosya%2f113519.pdf&baslik=Arab+League%92s+Syrian+Policy. (22.05.2016.) Lk 6–7.

¹⁷⁹ Syrian Arab Republic: Constitution, 2012. 26 February 2012. United Nations High Commissioner for Refugees. <http://www.refworld.org/cgi-bin/tehis/vtx/rwmain?docid=5100f02a2>. (22.05.2016.)

¹⁸⁰ Joby Warrick, Intelligence on Syrian troops readying chemical weapons for use prompted Obama's warning. *The Washington Post*. 13.12.2012. https://www.washingtonpost.com/world/national-security/intelligence-on-syrian-troops-readying-chemical-weapons-for-potential-use-prompted-obamas-warning/2012/12/13/389dd7b4-44a2-11e2-8061-253bccfc7532_story.html. (22.05.2016.)

¹⁸¹ Identical letters dated 19 March 2013 from the Permanent Representative of the Syrian Arab Republic to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. S/2013/171. 19.03.2013. United Nations. Dag Digital Library. <http://hdl.handle.net/11176/25041>. (22.05.2016.)

toetust, kuna on üsna kindel, et president Assadi väed on kasutanud keemiarelvi.¹⁸² Venemaa ei nõustunud selle väitega ja saatis oma inspektorid asja uurima.¹⁸³ ÜRO teatas juuli lõpus, et Süüria nõustus laskma riiki ÜRO inspektorid, et uurida väidetavate keemiarünnakute toimumispaiku.¹⁸⁴ Venemaa diplomaatiline sekkumine viis selleni, et Süüria andis loa oma keemiarelvad hävitada, mis aitas vältida USA rünnakut Süüria vastu.¹⁸⁵ 2013. aasta 11. oktoobril kiitis ÜRO koostöös Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooniga heaks operatsiooni Süüria keemiarelvade ja nende tootmisasutuste hävitamiseks.¹⁸⁶ 2014. aasta 23. juuniks olid kõik Süüria keemiarelvad riigist välja viidud.¹⁸⁷

Venemaa sekkus otseselt Süüria kodusõtta 2015. aasta sügisel. 30. septembril avaldati rahvusvahelises meedias uudis selle kohta, et Venemaa parlamendi ülemkoda andis president Vladimir Putinile loa viia Süürias läbi õhurünnakuid. Väidetavalt pöördus Putin parlamendi poole pärast Bashar al-Assadi palvet, millega paluti Venemaa abi võitluses terroristide vastu. Sekkumise eesmärgiks oli toetada õhurünnakutega Süüria valitsuse vägesid ja võidelda Daeshi terroristliku liikumise vastu. Radio Free Europe/Radio Liberty selleteemalises uudises tuuakse välja Putini personaliülem Sergei Ivanovi põhjendus, miks sekkub Venemaa Süüria sõtta. Nimelt väidab ta, et Venemaal on Daeshi ridadesse läinud tuhandeid Venemaa kodanikke ja nende tagasipöördumine võib olla tõsiseks ohuks julgeolekule.¹⁸⁸ 7. oktoobril sekkus Süüria

---

¹⁸² Statement by Deputy National Security Advisor for Strategic Communications Ben Rhodes on Syrian Chemical Weapons Use. Office of the Press Secretary. The White House. 13.06.2013. [https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/06/13/statement-deputy-national-security-advisor-strategic-communications-ben-.](https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/06/13/statement-deputy-national-security-advisor-strategic-communications-ben-) (22.05.2016.)

¹⁸³ UN / Vitaly Churkin. United Nations. UNifeed. 09.07.2013. [http://www.unmultimedia.org/tv/unifeed/asset/U130/U130709g/.](http://www.unmultimedia.org/tv/unifeed/asset/U130/U130709g/) (22.05.2016.)

¹⁸⁴ UN to visit three Syria 'chemical attack' sites. Al Jazeera America. 31.07.2013. [http://america.aljazeera.com/articles/2013/7/31/un-to-visit-syriachemicalattackssites.html.](http://america.aljazeera.com/articles/2013/7/31/un-to-visit-syriachemicalattackssites.html) (22.05.2016.)

¹⁸⁵ Walker, Paul, F. Syrian Chemical Weapons Destruction: Taking Stock and Looking Ahead. 04.12.2014. The Arms Control Association. [http://www.armscontrol.org/ACT/2014_12/Features/Syrian-Chemical-Weapons-Destruction-Taking-Stock-And-Looking-Ahead.](http://www.armscontrol.org/ACT/2014_12/Features/Syrian-Chemical-Weapons-Destruction-Taking-Stock-And-Looking-Ahead) (22.05.2016.)

¹⁸⁶ Security Council approves joint OPCW-UN mission to oversee destruction of Syria's chemical weapons. UN News Centre. 11.10.2013. [http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46250#.Vzt1Xr4ofFk.](http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46250#.Vzt1Xr4ofFk) (22.05.2016.)

¹⁸⁷ Announcement to media on last consignment of chemicals leaving Syria. OPCW Public Affairs. Statement by Ahmet Üzümcü. 23.06.2014. [https://www.opcw.org/news/article/announcement-to-media-on-last-consignment-of-chemicals-leaving-syria/.](https://www.opcw.org/news/article/announcement-to-media-on-last-consignment-of-chemicals-leaving-syria/) (22.05.2016.)

¹⁸⁸ Russian parliament grants Putin right to use military in Syria. Radio Free Europe/Radio Liberty. 30.09.2015. [http://www.rferl.org/content/russia-putin-military-abroad/27278799.html.](http://www.rferl.org/content/russia-putin-military-abroad/27278799.html) (22.05.2016.)

kodusõtta Venemaa merevägi.¹⁸⁹ 24. novembril tulistas Türki Süüria piiri ääres alla Türki õhuruumi rikkunud Venemaa hävituslennuki.¹⁹⁰

18. detsembril võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 2254, millega nõuti muuhulgas ametlike rahukõneluste alustamist 2016. aasta jaanuaris.¹⁹¹ Rahukõnelused Genfis pidid algama 2016. aasta 1. veebruaril, kuid lükkusid edasi. 3. veebruaril teatati, et rahukõnelused peatatakse jätkuva vägivalla tõttu Süürias.¹⁹² 26. aprillil võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 2268, millega lepiti kokku vaenutegevuse lõpetamises.¹⁹³ 27. veebruaril hakkas see kokkulepe kehtima ning rahukõnelused Genfis jätkusid 14. märtsil.¹⁹⁴ Vaid mõned tunnid pärast rahukõneluste taasavamist 2016. aasta 14. märtsil teatas Vladimir Putin, et on saavutanud soovitud eesmärgi ja viib eelmise aasta septembris Süüriasse viidud väed Süüriast välja. Kohapeale jäävad vaid vaerahu monitoorimisega tegelev personal ja Tartusi ning Khmeimimi sõjaväebaaside personal, kes jätkavad oma tavapärast tegevust.¹⁹⁵

2. Venemaa sõjalis-poliitilised huvid Süüria kodusõjas

2.1 Süüria Araabia Vabariigi ja Nõukogude Liidu sõjalis-poliitilised sidemed

Nõukogude Liit saatis 20. sajandi vältel Lähis-Ida regiooni suures mahus sõjalist abi. Riike toetati relvade ja muu tehnikaga, sõjavägedele pakuti treenimiseks võimalusi nii väeüksuste

---

¹⁸⁹ Meeting with Defence Minister Sergei Shoigu. Presidential Executive Office. President of Russia. 07.10.2015. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/50458>. (22.05.2016.)

¹⁹⁰ Russian warplane shot down near Turkey-Syria border. Al Jazeera. 24.11.2015. <http://www.aljazeera.com/news/2015/11/turkey-shoots-warplane-syria-border-151124081519290.html>. (22.05.2016.)

¹⁹¹ United Nations Security Council. Resolution S/RES/2254 (2015). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2015.shtml>. (22.05.2016.)

¹⁹² Intra-Syrian Talks - Key dates of the peace process. The United Nations Office at Geneva. http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/%28httpPages%29/E409A03F0D7CFB4AC1257F480045876E?OpenDocument. (22.05.2016.)

¹⁹³ United Nations Security Council. Resolution S/RES/2268 (2016). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2016.shtml>. (22.05.2016.)

¹⁹⁴ Intra-Syrian Talks. The United Nations Office at Geneva.

¹⁹⁵ Putin orders troop withdrawal from Syria. Al Jazeera. 15.03.2016. <http://www.aljazeera.com/news/2016/03/putin-orders-russian-troops-withdrawal-syria-160314175036414.html>. (22.05.2016.)

kodumaal kui NSVLis.¹⁹⁶ Aastatel 1955–1979 saatis NSVL Araabia riikidesse kokku üle viie korra suuremas väärtuses sõjalist abi kui majanduslikku toetust. Nõukogude Liit pakkus militaarabi suurete soodustuste ja paindliku ning pikaajalise maksegraafikuga, mis tagas pideva nõudluse.¹⁹⁷

Süüria Araabia Vabariigi ja Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu sõjalis-poliitiline koostöö algas 1954. aasta aprillis, mil Süüria ostis Tšehhoslovakkia vahendusel NSVLilt 45 tanki.¹⁹⁸ 1966. aastal kutsuti Süüria delegatsioon Nõukogude Liitu visiidile, kus arutati edasist koostööd erinevates valdkondades.¹⁹⁹ 1980. aasta 8. oktoobril²⁰⁰ sõlmisid NSVL ja Süüria vastastikuse sõpruse ja koostöö lepingu.²⁰¹ Aastatel 1980–1991 saatis NSVL Süüriasse muuhulgas ligi 5000 tanki, 1200 lennukit, 70 sõjalaeva ja aitas ehitada rohkem kui 100 militaarotstarbelist rajatist. 2000. aastate algul oli ligi 90% Süüria sõjatehnikast Nõukogude Liidu päritolu.²⁰² Veel 1991. aastal saatis NSVL Süüriasse 1,05 miljardi dollari väärtuses relvastust. 1997. aastal saatis Venemaa Föderatsioon Süüriasse vaid 1 miljoni dollari väärtuses varuosi.²⁰³

20. sajandi teisel poolel konkureerisid USA ja NSVL Lähis-Ida regioonis oma mõjuvõimu suurendamise pärast. Sellest tingituna pakkus NSVL militaaralast toetust Lähis-Ida riikidele, sealhulgas Süüriale, väga soodsatel tingimustel. Samas ei olnud väljaõpe sageli piisav, et relvastust efektiivselt kasutada. Relvastuse tõhusat kasutamist sõjategevuses piirasid sageli ka

---

¹⁹⁶ Karsh, Efraim. *The Cautious Bear: Soviet Military Engagement in Middle East Wars in the Post-1967 Era*. Boulder, Colorado; Jerusalemm. Westview Press; The Jerusalem Post. 1985. Lk 6.

¹⁹⁷ Samas. Lk 7.

¹⁹⁸ Shaughnessy Skaggs, Thomas M. *The Czech-Egyptian arms deal of 1955 : a turning point in Middle Eastern Cold War history*. University of Louisville ThinkIR: The University of Louisville's Institutional Repository. Detsember 2015. <http://ir.library.louisville.edu/do/search/?q=Thomas%20Michael%20Shaughnessy%20Skaggs&start=0&context=6573855>. (22.05.2016.) Lk 59.

¹⁹⁹ Ginat, Rami. *The Soviet Union and the Syrian Ba'th regime: from hesitation to rapprochement*. *Middle Eastern Studies*. Vol 36. Nr 2. Aprill 2000. Lk 150-171. <http://dx.doi.org/10.1080/00263200008701312>. (22.05.2016.) Lk 164–165.

²⁰⁰ Imam, Zafar. *Soviet Treaties with Third World Countries*. *Soviet Studies*. Vol 35. Nr 1. 01.01.1983. Lk 53–70. <http://www.jstor.org/stable/151492>. (22.05.2016.) Lk 53.

²⁰¹ Allison, Roy. *Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis*. *International Affairs*. Vol 89: 4. Juuli 2013. Lk 795–823. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2346.12046/full>. (22.05.2016.) Lk 802

²⁰² Antonenko, Oksana. *Russia's Military Involvement with the Middle East Armed Forces in the Middle East: Politics and Strategy*. Rubin, Barry; Keaney, Thomas A. (toim.) London. Frank Cass. 2002. Lk 79.

²⁰³ Antonenko, O. 2002. Lk 80.

poliitilised probleemid.²⁰⁴ Kui majanduslikku abi sai Süüria 20. sajandil ka teistelt riikidelt, siis militaarlane toetus pärines valdavalt Nõukogude Liidult.²⁰⁵ Venemaa Föderatsioon ei ole võimeline tegema sedavõrd suuri annetusi ja soodustusi. Kui Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu majandusplaanid võisid mõningal määral alluda riigi välispoliitilistele ambitsioonidele, siis Venemaa Föderatsiooni kapitalistlikus ühiskonnas on relvatehingud pigem eraettevõtluse pärusmaa, mis tähendab, et tehingud peavad olema majanduslikult kasulikud.²⁰⁶

2.2 Venemaa Föderatsiooni merevägi

Nõukogude Liidu laevastik on Vahemerel püsivalt tegutsenud juba 1964. aastast saadik. Kuni 1967. aastal toimunud Kuuepäevase sõjani oli seal pidevalt umbes kaheksa alust. 1970. aastaks seilas Vahemerel juba ligi 70 alust ja 1985. aastaks oli Vahemerel püsivalt 35–40 Nõukogude Liidu alust, millest 10–15 olid sõjalaevad. Selle laevastiku ülesandeks oli kindlustada mereteed, mis viis Mustast merest Süüria sadamateni, turvata sealset sõjatehnika mahalaadimist ja vajadusel kaitsta Iisraeli rünnakute eest.²⁰⁷ Tartusi sadam võeti Nõukogude Liidu poolt mereväebaasina kasutusele 1971. aastal Vahemere eskaadri toetamiseks.²⁰⁸ Vahemere ehk 5. eskaader tegutses aastatel 1967–1992.²⁰⁹ 1976. aastal, kui Süüria sekus Liibanoni kodusõtta tekkisid Nõukogude Liidul ja Süürial erimeelsused, mistõttu saatis Süüria tollaegne president Hafez al-Assad riigist välja pooled NSVLi militaarõunikud ning palus mereväel eemaldada allveelaevad ja toetav laevastik Tartusi mereväebaasist.²¹⁰ Olukord leevenes peagi ja 1980. aastal sõlmisid NSVL ja Süüria eespool mainitud sõpruse ja koostöölepingu. 1991. aastal koosnes Musta mere laevastik 86 laevast, 64 paadist, 12

---

²⁰⁴ Samas. Lk 68–69.

²⁰⁵ Galvani, J. 1974.

²⁰⁶ Antonenko, O. 2002. Lk 70.

²⁰⁷ Karsh, E. 1985. Lk 65.

²⁰⁸ Bagdonas, Azuolas. Russia's Interests in the Syrian Conflict: Power, Prestige, and Profit. *European Journal of Economic and Political Studies*. Vol 5: 2. Oktoober 2012. Lk 55-77. <http://www.ejeps.com/index.php/ejeps/article/view/94/94>. (22.05.2016.) Lk 61.

²⁰⁹ Russia Starts Building Mediterranean Task Force. RIA Novosty. Mil.Press media group. 09.04.2013. http://rusnavy.com/news/newsofday/index.php?ELEMENT_ID=16905&sphrase_id=285352. (22.05.2016.)

²¹⁰ Allison, R. 2013. Lk 801–802.

allveelaevast; 2000. aastaks oli laevastik oluliselt vähenenud ja koosnes vaid 32 laevast, 10 paadist ja kahest allveelaevast.²¹¹

2006. aastal liikusid kuuldused, et Venemaa plaanib Tartusi sadama võimekust suurendada.²¹² Enne Gruusia sõda (august 2008²¹³) teataski Venemaa valitsus, et on otsustanud Tartusi sadama võimekust parandada. 2008. aasta augusti keskpaigas külastas Süüria president Bashar al-Assad Moskvat ja peagi hakati spekuldeerima, et Venemaa Musta mere laevastik võidakse vähemalt osaliselt 2017. aastaks Tartusi sadamasse ümber paigutada. Selliseid spekulatsioone võis ajendada Sevastopoli mereväe baasi potentsiaalne sulgemine ja Venemaa valitsuse väljaütlemised, mille kohaselt kavatseti mereväe kohalolekut Vahemerel suurendada.²¹⁴ Tartusi sadama väljaehitamine tähendaks lisaks tohututele ehitustöödele tõenäoliselt ka Tartusi sadama ümbruses territooriumi juurde soetamist, mis teeb sadama uuendamisest suhteliselt kuluka projekti.²¹⁵ 2010. aastal aga pikendati lepingut Ukrainaga ja Venemaa Musta mere laevastik sai loa baseeruda Sevastopolis kuni 2047. aastani.²¹⁶ 2014. aastal annekteeris Venemaa Krimmi ja seega ka sealse Sevastopoli mereväebaasi, mis lahendas Musta mere laevastiku probleemi. Sellest tulenevalt on kadunud kiireloomuline vajadus Tartusi sadama välja ehitamiseks.

2013. aastal kirjutatud artiklis väidab Roy Allison, et Tartusi sadama võimekus piirdub laevade varustamise ja tehnilise hooldusega. Sadamas on kolm kaid, millest kasutusel vaid üks, mõned laohooned ja majutusvõimalused 50-liikmelisele personalile. Sadam on mõeldud alustele vaid ajutiseks peatumiseks ja varude täiendamiseks.²¹⁷ Sadam on siiski oluline kuna on Vahemeres ainus, mis võimaldab Vene laevadel tankida ja varusid täiendada. Süüria kodusõja käigus võttis Venemaa Tartusi sadama taas aktiivsemalt kasutusele. Sadamat kasutati muuhulgas umbes 75

---

²¹¹ Bagdonas, A. 2012. Lk 62–63.

²¹² Nazemroaya, Mahdi Darius. Russian Base in Syria, a Symmetrical Strategic Move. Global Research. 28.07.2006. <http://www.globalresearch.ca/russian-base-in-syria-a-symmetrical-strategic-move/2839>. (22.05.2016.)

²¹³ Cohen, Ariel; Hamilton, Robert E. The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications. Strategic Studies Institute. <https://web.archive.org/web/20110615225235/http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/displ ay.cfm?pubID=1069>. (22.05.2016.) Lk 8.

²¹⁴ Dmitry Gorenburg. The Future of the Sevastopol Russian Navy Base. Davis Center for Russian and Eurasian Studies. Harvard University. 22.03.2010. <https://russiamil.wordpress.com/2010/03/22/the-future-of-the-sevastopol-russian-navy-base/>. (22.05.2016.)

²¹⁵ Samas.

²¹⁶ Bagdonas, A. 2012. Lk 62

²¹⁷ Allison, R. 2013. Lk 807.

km kaugusele jääva Khmeimimi õhuväebaasi varustamiseks, relvade transpordiks Süüriasse²¹⁸ ja vajadusel võimaliku Lääne riikide blokaadi tõkestamiseks.²¹⁹ Võib arvata, et režiimi vahetumine Süürias tooks kaasa Venemaa ja Süüria koostöö lõpetamise või vähemalt Tartusi sadama sulgemise Vene laevastikule.²²⁰

Venemaa Föderatsiooni presidendi Vladimir Putini valitsusajal on mereväe tähtsus Vene sõjaväes kasvanud. Venemaa on üha enam rõhutanud oma mereväe olulisust välispoliitiliste huvide elluviimisel ja lubanud laiendada sadamaid, mis asuvad Moskvale huvipakkuvates regioonides.²²¹ Azuolas Bagdonas arvas oma 2012. aasta artiklis, et kuigi Tartusi sadam võib osutada oluliseks Venemaa tulevaste võimalike operatsioonide puhul Vahemeres, siis hetkel omab sadam pigem sümboolset tähtsust.²²² 2013. aastal alustas aga Venemaa merevägi Vahemerel tegutseva püsiva kümnest sõjalaevast koosneva rakkejõu loomist.²²³

2000. aastate algul omas sadam sõjalises mõttes pigem sümboolset väärtust. Kuigi Venemaa merevägi ega Tartusi sadam ei ole läbinud tohutut uuenduskuuri, on Putini valisemisajal ühe enam mereväele tähelepanu pöörama hakatud. Vahemere rakkejõu loomine on selge märk sellest, et Tartusi sadama olulisus ei kahane nii pea. Kiireloomulised ja suured ehitustööd ei ole pärast Krimmi annekteerimist enam päevakorras, samas näitas Venemaa oma tegevusega Süürias 2015. aastal, et suudab oma olemasolevaid ressursse suurepäraselt kasutada. Kuigi Tartusi mereväebaasi sõjaline võimekus on hetkel väike, omab see olulist strateegilist rolli regioonis – vajadusel saab sealset võimekust suurendada ja võimaliku konflikti korral Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooniga võib Tartusi sadam osutada Venemaa mereväele äärmiselt oluliseks.

---

²¹⁸ Baev, Pavel K. Russia's Policy in the Middle East Imperilled by the Syrian Intervention. Norwegian Peacebuilding Resource Centre. 27.1.2015. <http://www.peacebuilding.no/Regions/Middle-East-and-North-Africa/Syria/Publications/Russia-s-policy-in-the-Middle-East-imperilled-by-the-Syrian-intervention>. (22.05.2016.) Lk 1.

²¹⁹ Allison, R. 2013. Lk 808.

²²⁰ Bagdonas, A. 2012. Lk 61

²²¹ Lee Willett. The Navy in Russia's 'Resurgence'. *The RUSI Journal*. Vol 154:1. 26.03.2009. Lk 50–55. <http://dx.doi.org/10.1080/03071840902818647>. (22.05.2016.) Lk 50.

²²² Bagdonas, A. 2012. Lk 62.

²²³ RIA Novosty. 2013.

2.3 Venemaa Föderatsiooni õhuvägi

Süüria Araabia Vabariigi territooriumil paiknevad kaks Venemaa Föderatsiooni sõjaväebaasi – Latakia provintsis asuv Khmeimimi õhuväebaas ja Tartusi mereväebaas. Khmeimim võeti õhuväebaasina kasutusele alles 2015. aasta varasügisel, vahetult enne Venemaa sõjalist sekkumist Süüria kodusõtta. Kui varasemalt toetas Venemaa Süüriat finantsvahendite, luureinfo, nõunike ja relvadega, siis Khmeimimi õhuväebaasi välja ehitamine ning mehitamine algselt ligi 1000-liikmelise personaliga andis selge märgi, et Venemaa suurendab märgatavalt oma panust Süüria kodusõjas ja seega toetust Süüria valitsuse vägedele.²²⁴ Seda õhuväebaasi kasutasid kõik Vene sõjalennukid, pakkudes Süüria valitsuse vägedele sõjalist toetust õhust.²²⁵ 2016. aasta 14. märtsil teatas Putin, et viib Assadi valitust aktiivses sõjategevuses abistanud väed Süüriast välja. Mehitatuks pidid jääma nii Tartusi sadam kui Latakias asuv Khmeimimi õhuväebaas.²²⁶ Sellest tulenevalt võib järeldada, et Venemaa saavutas sekkumisega Süüria kodusõtta märkimisväärset kasu alalise õhuväebaasi loomise näol Lähis-Ida regioonis.

Lisaks sai Venemaa õhuvägi Süürias korraliku lahingukogemuse. Nimelt tegi Venemaa õhuvägi hiljuti läbi põhjaliku uuenduse. 2000. aastate algul oli Venemaa Föderatsiooni õhuvägi madala lahinguvõimekusega ja õhuväe toimimises esines mitmeid probleeme. 2008. aasta sügisel alustati ligi seitse aastat kestnud reformiga, mille käigus soetati suurtes kogustes uut sõjatehnikat, muudeti õhuväe toimimist efektiivsemaks ja suurendati õhuväe sõjalist võimekust. 2010. aastal võeti vastu relvastuse uuendamise programm aastateks 2011–2020, mille kogumaksumus on ligi 21 triljonit rubla, millest eraldatakse õhuväele ainuüksi uute lennumasinade soetamiseks ligi 4,7 triljonit.²²⁷ Üheks oluliseks probleemiks Venemaa uueneva õhuväe juures olid aegunud sõjaliste operatsioonide läbiviimise meetodid ja vähene lahingukogemus. Ruslan Pukhov kirjutab veebiväljaandes „*Russia in Global Affairs*“, et

---

²²⁴ Crilly, Rob. Russia 'is building military base in Syria'. The Telegraph. 05.09.2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11846382/Russia-is-building-military-base-in-Syria.html>. (22.05.2016.)

²²⁵ Latakia airbase: the hub of Russia's Syrian bombing campaign. Euronews. 12.11.2015. <http://www.euronews.com/2015/11/12/latakia-airbase-the-hub-of-russia-s-syrian-bombing-campaign/>. (22.05.2016.)

²²⁶ Russia begins withdrawal of forces from Syria. Al Jazeera. 15.03.2016. <http://www.aljazeera.com/news/2016/03/russia-begins-withdrawal-syria-160315071011068.html>. (22.05.2016.)

²²⁷ Pukhov, Ruslan. A Proving Ground of the Future. Russia in Global Affairs. Foreign Policy Research Foundation. 30.03.2016. <http://eng.globalaffairs.ru/number/A-Proving-Ground-of-the-Future-18075>. (23.05.2016.)

Venemaa õhuvägi sai Süüria sõjas osalemise käigus olulise kogemuse, mis puudutab õhuväe kasutamist välismaal, koostöös liitlastega ja erinevate õhuväeüksuste koostööd maavägedega.²²⁸

3. Venemaa majanduspoliitilised huvid

3.1 Süüria Araabia Vabariigi ja Nõukogude Liidu majandus-poliitilised sidemed

Nõukogude Liidu Süüria-suunalised majandussuhted tuginesid suures osas relvakaubandusele. Alates 1955. aastast kuni Nõukogude Liidu lagunemiseni 1991. aastal, saatis NSVL Süüriasse iga-aastaselt relvi. Suurimad relvatehingud, mille väärtused ulatusid kuni 34 miljoni dollarini, toimusid aastatel 1972–1975.²²⁹ 1969. aastal juulis sõlmisid NSVL ja Süüria lepingu, millega saadeti Süüriasse majanduslikku ja tehnoloogilist abi – Nõukogude Liit andis Süüriale 120 miljoni dollari suuruse laenu, mille eesmärgiks oli aidata Süürial arendada oma naftatööstust.²³⁰ Riikidest, kellele Nõukogude Liit majanduslikku abi saatis, said üldjuhul tema hilisemad kaubanduspartnerid.²³¹ Nõukogude Liit kasutas ka Süüriale väljastatud laene oma poliitiliste ja majanduslike huvide tarbeks ning sõlmis Süüriaga kokkuleppeid eesmärgiga kasutada Süüria nafta- ja gaasivarusid.²³²

1980. aastate lõpuks ületasid Süüria laenude tagasimaksed välisriikidest tuleva toetuse. Süüria võlgnes Maaailmapangale ligi 210 miljonit dollarit²³³ ja võlg Nõukogude Liidu ees ulatus samuti miljarditesse dollaritesse. NSVL hakkas nõudma laenude tagasi maksmist. Kuna Süüria ei olnud võimeline võlgu tagasi maksma, tasus ta kaupadega.²³⁴ Pärast Nõukogude Liidu lagunemist muutusid suhted Venemaa Föderatsiooniga suhteliselt jahedaks. 1999. aasta juulis külastas Süüria president Hafez al-Assad Venemaad. Selleks ajaks oli Süüria Venemaale võlgu

---

²²⁸ Samas.

²²⁹ Arms Trade Database. Stockholm International Peace Research Institute(SIPRI). http://armstrade.sipri.org/armstrade/html/export_values.php. (23.05.2016.)

²³⁰ Guan-Fu, Gu. Soviet Aid to the Third World an Analysis of Its Strategy. *Soviet Studies*. Vol 35. Nr 1. Jaanuar 1983. Lk 71–89. <http://www.jstor.org/stable/151493>. (23.05.2016.) Lk 87.

²³¹ Samas. Lk 77.

²³² Samas. Lk 76.

²³³ Mora, Frank O.; Wiktorowicz, Quintan. Economic Reform and the Military: China, Cuba, and Syria in Comparative Perspective. *International Journal of Comparative Sociology*. Vol 44. Nr 2. Aprill 2003. Lk 87–128. <http://cos.sagepub.com/content/44/2/87.full.pdf+html>. (23.05.2016.) Lk 111.

²³⁴ Mora, F. O.; Wiktorowicz, Q. 2003. Lk 111.

juba ligi 12 miljardit dollarit.²³⁵

3.2 Venemaa majandulikumid huvid Süüria kodusõjas

Putini valitsusaja algul olid suhted kahe riigi vahel pingelised. Olukord paranes märgatavalt 2005. aasta jaanuaris, kui president Bashar al-Assad sõitis Mosvasse visiidile ja kohtus Venemaa president Vladimir Putiniga. Visiidi käigus lepiti kokku relvatehingus, mis aitas kahe riigi vahelisi suhteid taas parandada. Moskva loobus 73% ulatuses tol ajal juba 13,4 miljardi suuruse võla tagasi nõudmisest. Süürial jäi tasuda 3,618 miljardit dollarit, millest 1,5 miljardit tuli maksta järgneva kümne aasta jooksul. Ülejäänud summa väärtuses lubas Süüria teha investeeringuid kahe riigi ühistesse projektidesse. Lisaks soetas Süüria endale 2005. aasta aprillis Venemaalt ligi 100 miljoni dollari eest õhutorjerelevastust.²³⁶ Alates 2005. aastast on majanduslik koostöö Süüria ja Venemaa vahel olnud järjepidev.

Venemaa on üks Süüria suurimaid relvatarbijaid – vaid aastatel 2000–2007 müüs Põhja-Korea ja 2006. aastal ka Iraan Süüriasse rohkem relvi kui Venemaa. Aastatel 2008–2013 suurenesid Venemaa Süüria-suunalised relvatehingud ja ulatusid aastas keskmiselt 223 miljoni dollarini.²³⁷

Kuigi relvakaubandus on Süüria ja Venemaa vaheliste majandussuhete peamine, kõige enam tulutoov ja ka kõige laialdasemat kajastust leidev valdkond, siis moodustavad oma osa ka muud tooted, koostöö energeetikasektoris, erinevad investeeringud ja turism. 2014. aasta andmete kohaselt oli Venemaa Süüriasse imporditud kaupade kogumaksumuselt järjekorras kaheksas riik ehk moodustas 3,3% Süüria impordist. Mis puudutab kogu kaubavahetust, siis oli Venemaa kümnendal kohal moodustades 2% Süüria kaubanduse kogumahust.²³⁸ Samas moodustab eksport Süüriasse vaid 0,046% ehk 206 miljonit dollarit Venemaa ekspordi ligi 450 miljardi dollarilisest kogumahust ja Süüria kaupade import moodustab 0,0024% ehk ligi 7 miljonit dollarit Venemaa impordi 295-miljardilisest kogumahust.²³⁹ Bashar al-Assadi valituse

---

²³⁵ Katz, Mark N. Putin's Foreign Policy Toward Syria. George Mason University.DSpace/Manakin Repository. 2006. <http://hdl.handle.net/1920/3024>. (23.05.2016.) Lk 1.

²³⁶ Samas. Lk 1–4.

²³⁷ Arms Trade Database. SIPRI.

²³⁸ European Union, Trade in goods with Syria. European Commission. Directorate-General for Trade 14.04.2016. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/113451.htm>. Lk 8.

²³⁹ Simoes, Alexander. AJG Simoes, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory: An Analytical Tool for Understanding the Dynamics of Economic Development. Workshops at the Twenty-

kukutamine võib viia olukorrani, mis sarnaneb kaasaegse Liibüaga, kus puudub tsentraalne valitus ja riik on jaotunud erinevate grupeeringute poolt valitsetud tsoonideks. Teine võimalik tsenaarium näib olevat uue ja läänemeelsema valitsuse ametisse seadmine. Mõlemal juhul kaotaksid Venemaa ettevõtjad, kes on Süüriasse varasemalt investeerinud ja kes seisaksid võimuvahetuse korral silmitsi esimesel juhul ebastabiilse majanduskeskkonnaga ja teisel juhul Lääne riikide ettevõtete konkurentsiga.²⁴⁰

Sekkumine Süüria sõtta läks Venemaa Föderatsioonile maksma umbkaudselt 498–664 miljonit dollarit ehk vastavalt 3–4 miljonit dollarit päev. Nendesse summadesse pole arvestatud tiibraketide rünnakuid.²⁴¹ 2015. aasta oktoobris esitletud andmete kohaselt maksis sõjaväelise personali ülalpidamine ligi 440 000 dollarit päevas ja toetava tegevuse peale (luure, kommunikatsioon, logistika jne) kulus ligi 250 000 dollarit päevas. Iga sõjalennuki õhus veedetud tund maksis ligi 12 000 dollarit, iga helikopteri kohta oli see 3 000 dollarit. Vahemere laevastiku tarbeks kulus 200 000 dollarit päevas ja iga päev kasutati ligi 750 000 dollari väärtuses laskemoona. See tähendab, et sõjalise sekkumise iga päeva miinimum-maksumus oli 2,4 miljonit dollari. Samas ulatus Venemaa kaitse-eelarve ligi 50 miljardi dollarini.²⁴²

Kuigi sõjaline sekkumine Süüriasse oli kulukas, ei mõjunud see Venemaa majandusele laastavalt. Samas olen arvamusel, et Süüria ei oma Venemaa majanduse jaoks piisavalt suurt kaalu, et kaubandussidemete hoidmise nimel oleks Venemaa Süüria kodusõtta sõjaliselt sekkunud. Süüria majanduslik seis ei võimaldanud juba enne kodusõja pukemist relvatehingute arvukust Venemaale olulisel määral tõsta ega nende väärtust märgatavalt suurendada. Isegi juhul, kui Bashar al-Assadi peaks Süürias võimule jääma, on riigi majandus pikale veninud sõjast tõsiselt koormatud ja taastumine võib võtta aastakümneid. Majandussidemed on Venemaale küll olulised, kuid pigem näen, et põhjustena, miks sekkus Venemaa Süüria kodusõtta, omasid suuremat mõju sõjalis- ja välispoliitilide kaalutlused.

Fifth AAI Conference on Artificial Intelligence. (2011) <http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/rus/#Destinations>. (23.05.2016.)

²⁴⁰ Katz, M. N. 2006. Lk 8.

²⁴¹ Tomkiw, Lydia. How Much Has The Syrian Civil War Cost Russia And The US?. International Business Times. 14.03.2016. <http://www.ibtimes.com/how-much-has-syrian-civil-war-cost-russia-us-2336199>. (23.05.2016.)

²⁴² Hobson, Peter. Calculating the Cost of Russia's War in Syria. The Moscow Times. 20.10.2015. <http://www.themoscowtimes.com/business/article/calculating-the-cost-of-russias-war-in-syria/540015.html>. (23.05.2016.)

4. Venemaa välispoliitilised huvid Süüria kodusõja valguses

Nõukogude Liit tugines oma välispoliitikas suures osas ideoloogiale, Venemaa aga juhindub pigem kasumist ja keskendub rohkem materiaalsetele väärtustele. Venemaa sekkumist lahti mõtestades on oluline silmas pidada ka riigi geo- ja välispoliitilisi ambitsioone.²⁴³

Venemaa Föderatsiooni üheks välispoliitiliseks eesmärgiks tundub olevat kõigutada Ameerika Ühendriikide hegemooniat ja saavutada taas globaalse suurriigi staatuse ning luua tasakaalu rahvusvahelisel tasandil. Venemaa on oma välispoliitilistes kontseptsioonides korduvalt rõhutanud multipolaarsuse ja rahvusvahelise koostöö tähtsust. 2000. aasta kontseptsiooni kohaselt on Venemaa huvitatud multipolaarsest rahvusvahelisest süsteemist, milles on esindatud erinevad huvid ja mis on oma olemuselt mitmekesine.²⁴⁴ 2008. aasta kontseptsioonis seisab, et julgeoleku seisukohast on oluline kaasata teisi suurriike. USA ning Venemaa ei suuda kahekesi tegeleda strateegiliste julgeolekuküsimustega ning kontseptsioon näeb ette eeskätt teiste tuumariikide kaasamist.²⁴⁵ 2013. aasta kontseptsioonis on rõhk multilateraalsel koostööl ja taaskord on mainitud koostööd eeskätt tuumariikidega, et lahendada strateegilise julgeoleku küsimusi.²⁴⁶ Süüria konflikti puhkemine ja NATO, Euroopa Liidu ja USA suhteliselt aeglane aktiivne reageerimine võimaldasid Venemaal rahvusvahelisel areenil silma paista ja keemiarünnakule järgnenud tegevus tõstis Venemaa rahvusvahelise tähelepanu keskpunkti ning heitis talle poitiivset valgust.

Teine eesmärk, mida Venemaa Süüria kodusõtta sekkumisega saavutada üritas, paistis olevat regionaalse mõjuvõimu säilitamine. Erinevalt USAst ei ole Venemaal Lähis-Ida regioonis jõukaid liitlasi. Nii kujutas Süüria endast Venemaa ainsat stabiilset tugipunkti Lähis-Idas.

---

²⁴³ Bagdonas, A. 2012. Lk 66.

²⁴⁴ The Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Approved by Vladimir Putin. 28.06.2000. <http://fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm>. (23.05.2016.)

²⁴⁵ The Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Approved by Dmitry A. Medvedev. 12.07.2008.

https://www.google.ee/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwin4KOW3O3MAhVBiiwKHSRIB2EQFggjMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.russianmission.eu%2Fuserfiles%2Ffile%2Fforeign_policy_concept_english.pdf&usg=AFQjCNFyf8gx3D93nMbyhmmdxRTOTSwivw&sig2=7y5dNnIze2fEMBcCO7FIQ&cad=rja. (23.05.2016.)

²⁴⁶ Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation. Approved by Vladimir Putin. 12.02.2013. http://www.mid.ru/en/web/guest/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/122186. (23.05.2016.)

Bashar al-Assadi võimult kukutamine tähendaks seega olulise strateegilise liitlase kaotamist ja regionaalse poliitilise mõjuvõimu vähenemist olulisel määral.²⁴⁷

---

²⁴⁷ Allison, R. 2013. Lk 809.

Kokkuvõte

2011. aastal Süürias puhkenud kodusõda on nüüdseks kestnud üle viie aasta ja sealsete sündmuste tagajärgi saab tunda terve maailm. Uudised Süürias toimuvast on saanud igapäevaseks osaks meie meediaruumist, kuid arusaamatuks jääb, kuidas Süüria Araabia Vabariik kodusõjani jõudis. Me kõik tuleme oma minevikust ja ajaloolise konteksti mõistmine võib aidata Süürias toimuvat paremini lahti mõtestada.

Käesoleva bakalaureusetöö üheks eesmärgiks on anda ülevaade Süüria teekonnast kodusõjani, mis on nüüdseks väldanud juba üle viie aasta ning tuua välja viimase sajandi jooksul Süüria sise- ja välispoliitikat kujundanud ajaloolist tausta.

1916. aastal allkirjastasid Suurbritannia ja Prantsusmaa Sykes-Picot kokkuleppe, millega jagati endine Osmanite impeerium kahe riigi mõjusfäärideks. 1920. aasta San Remo konverentsi järgselt said tänapäeva Süüriast ja Liibanonist Prantsusmaa mandaatalad. Süüria saavutas iseseisvuse 1946. aasta 17. aprillil ja 1971. aastal valiti Süüria Araabia Vabariigi presidendiks Hafez al-Assad, kes jäi sellesse ametisse oma elupäevade lõpuni 2000. aastal.

Alates 1954. aastast tegi Süüria Araabia Vabariik koostööd Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liiduga. 20. sajandi vältel saatis NSVL Süüriasse majandulikku ja sõjalist abi. 20. sajandi lõpus toimusid muutused Süüria välispoliitikas, mis tulenesid Nõukogude Liidu kokkuvarisemisest ja osade Lääne riikide poolt kehtestatud sanktsioonide mõjust.

2000. aasta 17. juulil tuli Süürias võimule president Bashar al-Assad, kes üritas riigi poliitilist maastikku ja majandust liberaalsemaks muuta. Ühiskonna rahulolematust riigis valitseva olukorraga ja araabia kevade mõjutused viisid 2011. aastal Süürias ülestõusude puhkemiseni, millest kujunes peagi kodusõda.

Käesoleva lõputöö teiseks eesmärgiks on tuua välja Venemaa huvid Süürias 20. ja 21. sajandil ja põhjused, miks sekkus Venemaa Föderatsioon Süüria kodusõtta. Venemaa Föderatsioon sekkus otseselt 2011. aasta märtsis puhkenud Süüria kodusõtta 2015. aasta sügisel. 2016. aasta 14. märtsil teatas Venemaa president Vladimir Putin, et viib väed Süüriast välja. Põhjused, mis võisid olla Venemaa sõjalise sekkumise taga, on töös jaotatud kolme kategooriasse: sõjalised, majanduslikud ja välispoliitilised.

Sõjalis- ja majanduspoliitilisteks põhjuseks oli režiimivahetuse vältimine Süüria Araabia Vabariigis. Bashar al-Assadi valitsuse kukutamine võib kaasa tuua Venemaa ja Süüria koostöö lõpetamise või vähemalt Tartusi sadama sulgemise Vene laevastikule. Sadam omab regioonis olulist strateegilist rolli. Kuigi Tartusis asuva baasi sõjaline võimekus on väike, saab seda vajadusel suurendada. Majanduspoliitilisest aspektist tooks režiimivahetus kaasa ebasoodsa majanduskeskkonna. Samas olid majanduslikud kaalutlused Süüria kodusõtta sekkumisel pigem teisejärgulised.

Sekkumine Süüria kodusõtta tõi Venemaale kaasa õhuväebaasi kasutusele võtmise Khmeimimis ja andis uuenduskuuri läbinud Venemaa õhuväele lahingkogemuse.

Välispoliitilised eesmärgid, mida sõjalise sekkumisega saavutada sooviti, seisnesid Venemaa Föderatsiooni soovis kõigutada Ameerika Ühendriikide hegemooniat rahvusvahelises poliitmaastikul ning säilitada oma regionaalset mõjuvõimu.

Põhjuseid, miks Venemaa võis sekkuda Süüria kodusõtta on ehk teisigi, näiteks Venemaa sisepoliitilised huvid. Nende kõigi lahkamine selles töös ei oleks ilmselgelt olnud võimalik. Rahvusvahelisel maastikul toimuv on mitmemõõtmeline ja seal aset leidvad sünmused on omavahel tihedalt seotud. Süüria kodusõja teema pakub rohkelt edasisi uurimisvõimalusi nii sotsiaal- kui humanitaariavaldkonnas. Ajalooline perspektiiv pakub võimalusi sündmustele uute nurkade alt läheneda ja sündmuste edasised arengud võivad valgust heita varasemalt märkamata jäänud asjaoludele ning lisada sündmustele täiesti uusi mõõtmeid.

Kasutatud kirjandus ja allikad

Allikad

Arms Trade Database. Stockholm International Peace Research Institute(SIPRI).

Council conclusions on Syria. 3091st Foreign Affairs Council meeting. 23.05.2011. Council of the European Union. www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/122168.pdf. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Egyptian - Israeli Agreement on Disengagement of Forces in Pursuance of the Geneva Peace Conference (Sinai I). United Nations Peace Agreements Database. <http://peacemaker.un.org/egyptisrael-disengagementforces74>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

European Union, Trade in goods with Syria. European Commission. Directorate-General for Trade 14.04.2016. <http://trade.ec.europa.eu/doclib/html/113451.htm>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Executive Order 13572. 29.04.2011. The U.S. National Archives and Records Administration. Federal Register. www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2011-05-03/pdf/2011-10910.pdf. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Executive Order 13573. 18.05.2011. The U.S. National Archives and Records Administration. Federal Register. www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2011-05-20/pdf/2011-12645.pdf. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Executive Order 13582. 17.08.2011. The U.S. National Archives and Records Administration. Federal Register. www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2011-08-22/pdf/2011-21505.pdf. (Viimane külastus 22.05.2016.)

The Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Approved by Vladimir Putin. 28.06.2000.

<http://fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

The Foreign Policy Concept of the Russian Federation. Approved by Dmitry A. Medvedev. 12.07.2008.

https://www.google.ee/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwin4KOW3O3MAhVBiiwKHSRIB2EQFggjMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.russianmission.ee%2Fuserfiles%2Ffile%2Fforeign_policy_concept_english.pdf&usg=AFQjCNFyf8gx3D93nMbymhmdxRTotSwivw&sig2=7y5dNNlze2fFEMbcCO7FIQ&cad=rja. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation. Approved by Vladimir Putin. 12.02.2013. http://www.mid.ru/en/web/guest/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/122186. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Identical letters dated 19 March 2013 from the Permanent Representative of the Syrian Arab Republic to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council. S/2013/171. 19.03.2013. United Nations. Dag Digital Library. <http://hdl.handle.net/11176/25041>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Interim Agreement between Israel and Egypt (Sinai II). United Nations Peace Agreements Database. <http://peacemaker.un.org/egyptisrael-interimagreement75>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Restrictive measures (sanctions) in force: Syria. 20.04.2016. European Commission. eeas.europa.eu/cfsp/sanctions/docs/measures_en.pdf. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Security Council Report. UN Documents for Lebanon: Security Council Resolutions. http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?ctype=Lebanon&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=lebanon&search=%22Security%20Council%20Resolutions%22%20AND%20%22Lebanon%22&__mode=tag&IncludeBlogs=10&limit=15&page=2. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Separation of Forces Agreement between Israel and Syria. United Nations Peace Agreements Database. <http://peacemaker.un.org/israelsyria-separationforces74>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Statement by Deputy National Security Advisor for Strategic Communications Ben Rhodes on Syrian Chemical Weapons Use. Office of the Press Secretary. The White House. 13.06.2013. <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/06/13/statement-deputy-national-security-advisor-strategic-communications-ben->. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Sykes-Picot agreement text. The United Nations Information System on the Question of Palestine. 16.05.1916. <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/9a798adbf322aff38525617b006d88d7/232358bacbeb7b55852571100078477c?OpenDocument&Highlight=0,Sykes-Picot>. (Viimane külastus 21.05.2106.)

Syrian Arab Republic: Constitution, 1973. United Nations High Commissioner for Refugees. 13.03.1973. <http://www.refworld.org/docid/44d8a4e84.html>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Syrian Arab Republic: Constitution, 2012. 26 February 2012. United Nations High Commissioner for Refugees. <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=5100f02a2>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Syrian Arab Republic. The World Bank. <http://data.worldbank.org/country/syrian-arab-republic>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

The Six-Point Agreement- 11 November 1973. *Israel's Foreign Relations*. Vol 1;2: 1947-1974. Israel Ministry of Foreign Affairs. <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/mfadocuments/yearbook1/pages/17%20the%20six-point%20agreement-%2011%20november%201973.aspx>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

The World Bank. <http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/242 (1967). <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1967.shtml>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations. Iran-Iraq UNIMOG. Background.
<http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/uniimogbackgr.html>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/338 (1973).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1973.shtml>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/598 (1987).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1987.shtml>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/661 (1990).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1990.shtml>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/678 (1990).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1990.shtml>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/687 (1991).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/1991.shtml>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/2254 (2015).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2015.shtml>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

United Nations Security Council. Resolution S/RES/2268 (2016).
<http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/2016.shtml>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

UN / Vitaly Churkin. United Nations. UNifeed. 09.07.2013.
<http://www.unmultimedia.org/tv/unifeed/asset/U130/U130709g/>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

108th Congress (2003-2004). S. 982 – Syria Accountability Act of 2003. 12.12.2003. Library of Congress. <https://www.congress.gov/bill/108th-congress/senate-bill/982/text>. (Viimane külastus 22.05.2016.);

108th Congress (2003-2004). Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act of 2003. 12.12.2003. Library of Congress. <https://www.congress.gov/bill/108th-congress/house-bill/1828/text>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Kaart 1. Prantsusmaa ja Suurbritannia mõjusfäärid. 1916. (Sykes Picot Agreement Map 1916.). Sykes Picot Agreement Map signed 8 May 1916.jpg. Wikimedia Commons. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MPK1->
(<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>) (Viimane külastus 23.05.2016.)

Kaart 2. Iisraeli vallutatud alad 1967. (Israeli-occupied territories in 1967.) Kaart 2 Israel and the territories Israel occupied in the Six day war. Six_Day_War_Territories.svg. Wikimedia Commons. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Six_Day_War_Territories.svg.
(<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>) (Viimane külastus 23.05.2016.)

Kirjandus

Albrecht, Holger; Schlumberger, Oliver. “Waiting for Godot”: Regime Change Without Democratization in the Middle East. *International Political Science Review*. Vol 25. Nr 4. 2004. Lk 371–392. <http://www.jstor.org/stable/1601605>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Allison, Roy. Russia and Syria: explaining alignment with a regime in crisis. *International Affairs*. Vol 89: 4. Juuli 2013. Lk 795–823. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-2346.12046/full>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Announcement to media on last consignment of chemicals leaving Syria. OPCW Public Affairs. Statement by Ahmet Üzümcü. 23.06.2014. <https://www.opcw.org/news/article/announcement-to-media-on-last-consignment-of-chemicals-leaving-syria/>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Antonenko, Oksana. Russia’s Military Involvement with the Middle East *Armed Forces in the Middle East: Politics and Strategy*. Rubin, Barry; Keaney, Thomas A. (toim.) London. Frank Cass. 2002.

Baev, Pavel K. Russia's Policy in the Middle East Imperilled by the Syrian Intervention. Norwegian Peacebuilding Resource Centre. 27.1.2015. <http://www.peacebuilding.no/Regions/Middle-East-and-North-Africa/Syria/Publications/Russia-s-policy-in-the-Middle-East-imperilled-by-the-Syrian-intervention>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Bagdonas, Azuolas. Russia's Interests in the Syrian Conflict: Power, Prestige, and Profit. *European Journal of Economic and Political Studies*. Vol 5: 2. Oktoober 2012. Lk 55-77. <http://www.ejeps.com/index.php/ejeps/article/view/94/94>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Carter, Jimmy. Camp David Accords. Egyptian-Israeli history. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Camp-David-Accords>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Cohen, Ariel; Hamilton, Robert E. The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications. Strategic Studies Institute. <https://web.archive.org/web/20110615225235/http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pubs/display.cfm?pubID=1069>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Conference of San Remo. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Conference-of-San-Remo>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Crilly, Rob. Russia 'is building military base in Syria'. The Telegraph. 05.09.2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/11846382/Russia-is-building-military-base-in-Syria.html>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Dmitry Gorenburg. The Future of the Sevastopol Russian Navy Base. Davis Center for Russian and Eurasian Studies. Harvard University. 22.03.2010. <https://russiamil.wordpress.com/2010/03/22/the-future-of-the-sevastopol-russian-navy-base/>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Fitzgerald, Edward Peter. France's Middle Eastern Ambitions, the Sykes-Picot Negotiations, and the Oil Fields of Mosul, 1915-1918. *The Journal of Modern History*. Vol 66, Nr 4.

Detsember 1994. Lk 697-725. <http://www.jstor.org/stable/2125155>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Galvani, John. Syria and the Baath Party. *Middle East Research and Information Project*. Nr 25. Veebruar 1974. Lk 3-16. <http://www.jstor.org/stable/3011567>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

George W. Bush. The White House: History and Grounds. <https://www.whitehouse.gov/1600/presidents/georgewbush>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Ginat, Rami. The Soviet Union and the Syrian Ba'th regime: from hesitation to rapprochement. *Middle Eastern Studies*. Vol 36. Nr 2. Aprill 2000. Lk 150-171. <http://dx.doi.org/10.1080/00263200008701312>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Goldschmidt, Arthur; Davidson Lawrence. *A Concise History of the Middle East*. 8th edition. Boulder, Colorado. Westview. 2006.

Guan-Fu, Gu. Soviet Aid to the Third World an Analysis of Its Strategy. *Soviet Studies*. Vol 35. Nr 1. Jaanuar 1983. Lk 71–89. <http://www.jstor.org/stable/151493>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Gulf War. Saylor Academy. Constitution Foundation. www.saylor.org/site/wp-content/uploads/2011/06/Gulf-War.pdf. (<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>) (Viimane külastus 21.05.2016.)

Haddad, Bassam. Change and Stasis in Syria: One Step Forward... . *Middle East Research and Information Project*. Nr 213. 1999. Lk. 23-27. <http://www.jstor.org/stable/3013386>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Handel, Michael I. The Yom Kippur War and the Inevitability of Surprise. *International Studies Quarterly*. Vol 21. Nr. 3. September 1977. Lk. 461-502. <http://www.jstor.org/stable/2600234>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Haugbolle, Sune. Public and Private Memory of the Lebanese Civil War. *Comparative Studies*

of South Asia, Africa and the Middle East. Vol 25. Nr 1. 2005. Lk 191-203. <http://muse.jhu.edu/article/185344>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Hijazi, Ihsan A. Syria-Lebanon Cooperation Pact Signed. *The New York Times Online*. 23.05.1991. <http://www.nytimes.com/1991/05/23/world/syria-lebanon-cooperation-pact-signed.html>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Hinnebusch, Raymond. The Foreign Policy of Syria. *The Foreign Policies of Middle East States*. Hinnebusch, Raymond; Ehteshami, Anoushiravan (toim.). London. Lynne Rienner Publishers. 2002.

Hobson, Peter. Calculating the Cost of Russia's War in Syria. *The Moscow Times*. 20.10.2015. <http://www.themoscowtimes.com/business/article/calculating-the-cost-of-russias-war-in-syria/540015.html>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Hopfinger, Hans; Boeckler, Marc. Step by Step to an Open Economic System: Syria Sets Course for Liberalization. *British Journal of Middle Eastern Studies*. Vol 23. Nr. 2. 1996. Lk 183-202. <http://www.jstor.org/stable/195533>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Imam, Zafar. Soviet Treaties with Third World Countries. *Soviet Studies*. Vol 35. Nr 1. 01.01.1983. Lk 53–70. <http://www.jstor.org/stable/151492>. (22.05.2016.)

Intra-Syrian Talks - Key dates of the peace process. The United Nations Office at Geneva. http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/%28httpPages%29/E409A03F0D7CFB4AC1257F480045876E?OpenDocument. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Iraq – Syria Boundary. *International Boundary Study*. United States of America. Department of State. The Geographer Office of the Geographer Bureau of Intelligence and Research. Nr 100. 15.05.1970. www.law.fsu.edu/library/collection/limitsinseas/ibs100.pdf. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Iran-Iraq War. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Iran-Iraq-War>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Ismael, Tareq Y; Ismael Jacqueline S. *The Syrian Arab Republic and the Lebanese Republic. Government and Politics of the Contemporary Middle East: Continuity and Change*. New York. Routledge. 2011.

Joby Warrick,. Intelligence on Syrian troops readying chemical weapons for use prompted Obama's warning. *The Washington Post*. 13.12.2012. https://www.washingtonpost.com/world/national-security/intelligence-on-syrian-troops-readying-chemical-weapons-for-potential-use-prompted-obamas-warning/2012/12/13/389dd7b4-44a2-11e2-8061-253bccfc7532_story.html. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Karsh, Efraim. *The Cautious Bear: Soviet Military Engagement in Middle East Wars in the Post-1967 Era*. Boulder, Colorado; Jeruusalemm. Westview Press; The Jerusalem Post. 1985.
Katz, Mark N. *Putin's Foreign Policy Toward Syria*. George Masson Univerity.DSpace/Manakin Repositoorium. 2006. <http://hdl.handle.net/1920/3024>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Klaassen, Olaf. *Aasia ja Aafrika 1918–1945 ning kontaktid Eestiga*. Tartu. Tartu Ülikooli trükikoda. 1990.

Küçükkeleş, Müjge. Arab League's Syrian Policy. *SETA Policy Brief*. Nr 56. SETA. Foundation for Political, Economic and Social Research. Aprill 2012. setav.org/public/indir.aspx?yol=%2fups%2fdosya%2f113519.pdf&baslik=Arab+League%92s+Syrian+Policy. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Latakia airbase: the hub of Russia's Syrian bombing campaign. *Euronews*. 12.11.2015. <http://www.euronews.com/2015/11/12/latakia-airbase-the-hub-of-russia-s-syrian-bombing-campaign/>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Lee Willett. The Navy in Russia's 'Resurgence'. *The RUSI Journal*. Vol 154:1. 26.03.2009. Lk 50–55. <http://dx.doi.org/10.1080/03071840902818647>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Meeting with Defence Minister Sergei Shoigu. Presidential Executive Office. President of Russia. 07.10.2015. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/50458>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Mid-East unrest: Syrian protests in Damascus and Aleppo. BBC News. 15.03.2011. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-12749674>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Mora, Frank O.; Wiktorowicz, Quintan. Economic Reform and the Military: China, Cuba, and Syria in Comparative Perspective. *International Journal of Comparative Sociology*. Vol 44. Nr 2. Aprill 2003. Lk 87–128. <http://cos.sagepub.com/content/44/2/87.full.pdf+html>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Nazemroaya, Mahdi Darius. Russian Base in Syria, a Symmetrical Strategic Move. *Global Research*. 28.07.2006. <http://www.globalresearch.ca/russian-base-in-syria-a-symmetrical-strategic-move/2839>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Nepstad, Sharon Erickson. Mutiny and nonviolence in the Arab Spring: Exploring military defections and loyalty in Egypt, Bahrain, and Syria. *Journal of Peace Research*. Vol 50. Nr 3. Mai 2013. Lk 337–349. <http://jpr.sagepub.com/content/50/3/337.short>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Pan, Esther. Syria's Leaders. *Council on Foreign Relations*. 02.07.2012. <http://www.cfr.org/syria/syrias-leaders/p9085>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Perlmutter, Amos. From Obscurity to Rule: The Syrian Army and the Ba'th Party. *The Western Political Quarterly*. Vol 22. Nr 4. Detsember 1969. Lk 827–845. <http://www.jstor.org/stable/447038>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Perthes, Volker. *Syria Under Bashar al-Asad: Modernisation and the Limits of Change*. London. Oxford University Press. 2004.

Persian Gulf War 1990-1991. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Persian-Gulf-War>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

The Madrid Conference, 1991. Office of the Historian. Bureau of Public Affairs. United States Department of State. <https://history.state.gov/milestones/1989-1992/madrid-conference>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Pukhov, Ruslan. A Proving Ground of the Future. *Russia in Global Affairs*. Foreign Policy Research Foundation. 30.03.2016. <http://eng.globalaffairs.ru/number/A-Proving-Ground-of-the-Future-18075>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Putin orders troop withdrawal from Syria. Al Jazeera. 15.03.2016. <http://www.aljazeera.com/news/2016/03/putin-orders-russian-troops-withdrawal-syria-160314175036414.html>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Ruslan Pukhov. A Proving Ground of the Future. *Russia in Global Affairs*. Foreign Policy Research Foundation. 30.03.2016. <http://eng.globalaffairs.ru/number/A-Proving-Ground-of-the-Future-18075>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Russia begins withdrawal of forces from Syria. Al Jazeera. 15.03.2016. <http://www.aljazeera.com/news/2016/03/russia-begins-withdrawal-syria-160315071011068.html>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Russia Starts Building Mediterranean Task Force. RIA Novosty. Mil.Press media group. 09.04.2013. http://rusnavy.com/news/newsofday/index.php?ELEMENT_ID=16905&sphrase_id=285352. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Russian parliament grants Putin right to use military in Syria. Radio Free Europe/Radio Liberty. 30.09.2015. <http://www.rferl.org/content/russia-putin-military-abroad/27278799.html>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Russian warplane shot down near Turkey-Syria border. Al Jazeera. 24.11.2015. <http://www.aljazeera.com/news/2015/11/turkey-shoots-warplane-syria-border-151124081519290.html>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Ryan, Curtis R. Syrian Arab Republic. *The government and politics of the Middle East and North Africa*. Long, David E; Reich, Bernard (toim.). 4th edition. Boulder, Colorado. Westview Press. 2002.

Saleeby, Suzanne. Sowing the Seeds of Dissent: Economic Grievances and the Syrian Social Contract's Unraveling. *Jadaliyya*. Arab Studies Institute. 16.02.2012. http://www.jadaliyya.com/pages/index/4383/sowing-the-seeds-of-dissent_economic-grievances-an. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Security Council approves joint OPCW-UN mission to oversee destruction of Syria's chemical weapons. UN News Centre. 11.10.2013. <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=46250#.Vzt1Xr4ofFk>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Shaughnessy Skaggs, Thomas M. The Czech-Egyptian arms deal of 1955 : a turning point in Middle Eastern Cold War history. University of Louisville ThinkIR: The University of Louisville's Institutional Repository. Detsember 2015. <http://ir.library.louisville.edu/do/search/?q=Thomas%20Michael%20Shaughnessy%20Skaggs&start=0&context=6573855>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Simoës, Alexander. AJG Simoës, CA Hidalgo. The Economic Complexity Observatory: An Analytical Tool for Understanding the Dynamics of Economic Development. Workshops at the Twenty-Fifth AAI Conference on Artificial Intelligence. (2011) <http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/rus/#Destinations>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Six-Day War. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Six-Day-War>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Spencer, William J. Syria Country Report. *The Middle East*. 11th edition. Dubuque, Iowa. McGraw-Hill. 2007.

Syrian Arab Republic, IMF Article IV Consultation, Mission Preliminary Conclusions. International Monetary Fund. 16.05.2007.

<http://www.imf.org/external/np/ms/2007/051607.htm>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Syria. The World Factbook. The Central Intelligence Agency's Office of Public Affairs. <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sy.html>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Zisser, Eyal. The 'Struggle for Syria': Return to the Past?. *Mediterranean Politics*. Vol.17:1. 21.02.2012. Lk 105–110. <http://dx.doi.org/10.1080/13629395.2012.655048>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Zisser, Eyal. The Syrian Army on the Domestic and External Fronts. *Armed Forces in the Middle East: Politics and Strategy*. Rubin, Barry; Keaney, Thomas A. (toim.) London. Frank Cass. 2002.

Tomkiw, Lydia. How Much Has The Syrian Civil War Cost Russia And The US?. *International Business Times*. 14.03.2016. <http://www.ibtimes.com/how-much-has-syrian-civil-war-cost-russia-us-2336199>. (Viimane külastus 23.05.2016.)

Treaty of Sevres. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Treaty-of-Sevres>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

UN to visit three Syria 'chemical attack' sites. *Al Jazeera America*. 31.07.2013. <http://america.aljazeera.com/articles/2013/7/31/un-to-visit-syriachemicalattackssites.html>. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Walker, Paul, F. Syrian Chemical Weapons Destruction: Taking Stock and Looking Ahead. 04.12.2014. *The Arms Control Association*. http://www.armscontrol.org/ACT/2014_12/Features/Syrian-Chemical-Weapons-Destruction-Taking-Stock-And-Looking-Ahead. (Viimane külastus 22.05.2016.)

Yom Kippur War. *Encyclopædia Britannica Online*. 2016. <http://www.britannica.com/event/Yom-Kippur-War>. (Viimane külastus 21.05.2016.)

Summary

The Syrian Journey into Conflict and The Russian Federations Interests in the Syrian Civil War

The Syrian civil war that began more than five years ago in 2011 has since been a constant part of the international news cycle. In order to comprehend the situation the civil war torn Syria is currently in, we need to understand its historic background and the events and evolvments that led to the civil uprising in 2011.

The first aim of this bachelor thesis is to give an overview of Syrian history during the last century to examine Syrias path toward the out brake of the civil war. The second aim is to find possible reasons for the Russian Federation to get involved in Syrian civil war and Russias interests in the war.

This thesis is divided into 4 paragraphs. The first paragraph is about Syrian history and the countries journey into civil war. The next paragraph describes the relations between the Soviet Union and the Syrian Arab Republic and focuses on the interests of the Russian Federation in the Syrian civil war from a military point of view. The third part of this thesis describes the economic relations between the Soviet Union and the Syrian Arab Republic and examines Russia's economic interests in the Syrian civil war. The last paragraph reveals Russia's reasons for the military intervention from a foreign policy perspective.

United Kingdom and France signed the Sykes-Picot agreement in 1916. With this agreement the former Ottoman Empire was divided into spheres of influence. After the Conference of San Remo in 1920 Syria and Lebanon became French mandates. Syria gained its independence on the 17th April 1946. In 1971 Hafez al-Assad was elected as the president of the Syrian Arab Republic and he stayed in this office until his death in the year 2000.

Cooperation with the Soviet Union began already in 1954. During the twentieth century the USSR provided the Syrian Arab Republic with financial and military aid. By the end of the

twentieth century, however, Syrian foreign policy had changed due to the collapse of the Soviet Union and sanctions against Syria implemented by some Western governments.

Bashar al-Assad came to power on the 17th July 2000. He tried to steer Syria to a more liberal path. The continuous discontent and the spreading of the Arab Spring led to civil uprisings in Syria in 2011. The military intervention by the Russian Federation began in September 2015 and ended in March 2016.

The possible reasons for the intervention are discussed in three categories. Firstly, the military interest, secondly, the economic interests and thirdly, reasons connected to foreign policy issues.

As for the military and economic reasons and interests, the main goal seemed to be keeping the Syrian government and president Bashar al-Assad in power. The fall of Bashar al-Assad could bring an end to Russia-Syria military cooperation and mean the closing of the military base in Tartus. Examining economic aspects, it seems likely that a regime change would harm the business environment in Syria. Although economic interests seem to have a big influence on Russian foreign policy decisions, however, it seems that it was not the case by this decision and military and foreign policy interests were deemed more important.

The foreign policy interests seem to have been derived from Russia's goal to sway the international hegemony of the United States and maintain its regional influence.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Hanna Kriiska (14.04.1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose Süüria Araabia Vabariigi teekond kodusõjani ja Venemaa Föderatsiooni sõjalise sekkumise põhjused, mille juhendaja on vanemteadur Vladimir Sazonov, PhD.
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 23.05.2016

(Autori allkiri)

(Juhendaja allkiri)